

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**KATEDRA EVROPSKÉHO PRÁVA A
MEZINÁRODNÍHO PRÁVA VEŘEJNÉHO**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Modelový program leniency

The Model Leniency Programme

Vedoucí práce: JUDr. Michal Petr, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Lenka Runtová

Olomouc 2010

Diplomová práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta
Katedra evropského práva a mezinárodního práva veřejného

Autor: Bc.Lenka Runtová

Název: Modelový program leniency

Vedoucí práce: JUDr. Michal Petr, Ph.D.

Obor studia: Evropská studia se zaměřením na evropské právo

Olomouc 2010

ANOTACE

Tato práce pojednává o problematice Modelového programu leniency, projektu Evropské soutěžní sítě, jehož cílem je harmonizace postupu soutěžních orgánů Evropské unie při aplikaci programu leniency, tedy programu aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut subjektům porušujícím pravidla hospodářské soutěže.

Cílem práce je analýza obsahu a vyhodnocení fungování Modelového programu leniency se zaměřením na situaci v České republice. Za tímto účelem je nejprve nastíněna problematika odhalování a vyšetřování mezinárodních kartelů, vysvětlena podstata programu leniency a jeho omezení v kontextu multijurisdikčního prostředí Evropské unie. Jádrem práce je analýza důvodů vzniku, formy a obsahu Modelového programu leniency. V závěru práce je nakonec vyhodnoceno dosavadní fungování Modelového programu leniency, zejména s ohledem na aktivity českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Práce je zakončena případnými návrhy do budoucna.

ANNOTATION

The presented thesis deals with the issues of the Leniency Model Programme, a project of the European Competition Network whose aim is the harmonisation of the procedures taken by the European Union competition authorities in the application of the leniency programme - a programme governing the application of more lenient approach while awarding fines to the subjects of law infringing the economic competition rules.

The ambition of the presented thesis is to analyse the content of the Leniency Model Programme and to evaluate the functioning thereof with a special focus to the situation in the Czech Republic. For this purpose the author in the first instances outlines the issue of detecting and investigating the international

trusts. Further, the author explains the principles of the leniency programme and its limitations in the context of the multijurisdictional area of the European Union. The merits of the thesis lay in the analysis of the Leniency Model Programme's formation motives, its system and content. In the conclusion the author evaluates the hitherto functioning of the Leniency Model Programme in particular with respect to the activities of the Office for the Protection of Competition in the Czech Republic (*Úřad pro ochranu ochranu hospodářské soutěže ČR*). The thesis is concluded by suggestions and proposals for the future.

PROHLÁŠENÍ

Tímto prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a jen s využitím pramenů uvedených v seznamu literatury, které ve všech případech řádně cituji v souladu s citačními zvyklostmi.

Tímto prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Univerzitou Palackého v Olomouci na jejích internetových stránkách.

V Olomouci dne 23. února 2010

.....
Bc. Lenka Runtová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Michalu Petrovi, Ph.D. za jeho trpělivost, cenné rady a odborné vedení během celé diplomové práce.

SEZNAM ZKRATEK

- BKA – Bundeskartellamt (německý soutěžní orgán)
ECN – European Competition Network (Evropská soutěžní síť)
ES – Evropská společenství
ESD – Evropský soudní dvůr
EU – Evropská unie
NCA – National Competition Network (Národní soutěžní úřady)
NMa – Nederlandse Mededingingsautoriteit (nizozemský soutěžní orgán)
OFT – Office of Fair Trading (britský soutěžní orgán)
SES – Smlouva o Evropském společenství
ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚV – Úřední věstník

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	7
OBSAH.....	8
ÚVOD	10
1. POLITIKA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	12
1.1 Vymezení základních pojmů	13
1.1.1 Soutěžitel a podnik	13
1.1.2 Relevantní trh	13
1.1.3 Kartelové dohody	14
2. MODELOVÝ PROGRAM LENIENCY JAKO NÁSTROJ ANTIMONOPOLNÍ POLITIKY	17
2.1 Fungování leniency programu v rámci EU	18
2.1.1 Aplikace programu	20
2.1.2 Ochrana informací získaných v rámci žádosti o leniency	20
2.1.3 Konkrétní případy řešené v rámci EU	21
2.1.3.1 Případ Sappi.....	22
2.1.3.2 Případ Aventis	22
2.2 Členské země alikující leniency	23
2.2.1 Francie.....	23
2.2.2 Německo.....	24
2.2.3 Nizozemí	24
2.2.4 Švédsko	25
2.2.5 Velká Británie.....	25
2.3 Leniency program v České republice	26
2.3.1 Případ Pinelli	27
2.3.2 Případ PISU	27
2.3.3 Výsledky aplikace leniency programu za rok 2009.....	28
3. DŮVODY VYTVOŘENÍ MODELOVÉHO PROGRAMU LENIENCY	30
3.1 Omezení leniency v kontextu multijurisdikčního prostředí	31
3.2 Cíle Modelového programu leniency	32
3.3 Přínos Modelového programu leniency	33
3.4 Rozsah působnosti leniency	34
3.5 Současný Modelový program leniency v České republice	35
4. PODMÍNKY APLIKACE MODELOVÉHO PROGRAMU	37
4.1 Všeobecné podmínky aplikace	38
4.2 Rozlišení druhů leniency	39

4.2.1 Leniency program typu I	39
4.2.1.1 Leniency typu IA	39
4.2.1.2 Leniency typu IB	40
4.2.2 Leniency program typu II	41
4.2.2.1 Pojem přidané hodnoty	41
4.2.2.2 Stanovení výše pokuty	42
4.3 Všeobecné zásady pro stanovování výše pokut	43
4.3.1 Postup při stanovování výše pokuty	45
4.4 Způsob podání žádosti	46
4.4.1 Pravidla podání žádosti o leniency typu I	47
4.4.2 Pravidla podání žádosti o leniency typu II	48
5. ANALÝZA OBSAHU MODELOVÉHO PROGRAMU A JEJÍ SOUVISLOSTI	50
5.1 Právní úprava přístupu k informacím	50
5.1.1 Původní právní úprava	51
5.1.2 Současná právní úprava	52
5.2 Procedura narovnání versus leniency	52
5.2.1 Obsah procedury narovnání a její cíle	53
5.2.2 Vzájemný vztah procedury narovnání a leniency	53
5.3 Kriminální postih kartelů	54
5.3.1 Trestní postih kartelů v České republice	55
5.3.2 Názory odborné právní veřejnosti	56
5.3.3 Vliv kriminalizace kartelů na aplikaci programu leniency	57
ZÁVĚR	59
SUMMARY	62
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	66
PŘÍLOHY	70

ÚVOD

Jedním z mechanismů tržní ekonomiky, který zvyšuje výkonnost celého hospodářství, je vzájemná soutěživost firem, která zároveň umožňuje spotřebitelům využívat širšího výběru produktů za nižší ceny. Právě ochrana hospodářské soutěže se stala velmi důležitou součástí hospodářské politiky, a to nejen v České republice, ale v rámci celé Evropské unie. Jejím cílem je zabránit nemorální soutěži, kvůli které mohou k újmě přijít na jedné straně slabší soutěžitelé a na straně druhé především spotřebitelé. Právě za účelem snadnějšího odhalování subjektů porušujících pravidla hospodářské soutěže je využíván Modelový program leniency, kterým se budu v celé své práci zabývat.

Cílem této diplomové práce bude analýza obsahu a vyhodnocení fungování Modelového programu leniency, se zaměřením na situaci v České republice. Budu vycházet z právních předpisů, které jsou v plném znění dostupné v databázi EUR-Lex, z odborné literatury a rovněž z příspěvků v odborných periodících.

V úvodu nejprve nastíním problematiku odhalování a vyšetřování mezinárodních kartelů, vysvětlím podstatu programu leniency a jeho omezení v kontextu multijurisdikčního prostředí Evropské unie. Poté se zaměřím na kritickou analýzu důvodů vzniku, formy a obsahu Modelového programu leniency. Na základě této analýzy a ostatních získaných informací vyhodnotím dosavadní zkušenosti s Modelovým programem leniency, zejména s jeho implementací v jednotlivých jurisdikcích a především s ohledem na aktivity českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Celá diplomová práce bude zakončena možnými doporučeními a případnými návrhy do budoucna.

Vzhledem k aktuálnosti tématu neexistuje velké množství literárních publikací v této oblasti. Z tohoto důvodu bude práce vycházet zejména

z primárních zdrojů a článků na dané téma publikovaných v odborných periodících.

1. POLITIKA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Mezi základní politiky EU patří také politika hospodářské soutěže. Je třeba si uvědomit, že politika hospodářské soutěže není považována za cíl EU, který má být naplněn, nýbrž za nástroj potřebný k dosažení základních cílů Společenství¹. K efektivnímu fungování jednotného vnitřního trhu nestačí pouze odstranit bariéry volného pohybu, ale je rovněž potřeba zamezit praktikám, které narušují rovnost podmínek vzájemného obchodu.

V rámci evropského práva představuje oblast soutěžního práva velmi specifické odvětví, a to z toho důvodu, že je paralelně regulováno jak na komunitární úrovni, tak i na úrovni národní. Soutěžní právo si však klade za cíl především ochranu hospodářské soutěže jako celku.

Již ze samotného pojmu „hospodářská soutěž“ lze odvodit, že se nejedná o situaci, kdy si jsou jednotlivé subjekty nápomocny, spíše naopak jednotlivé subjekty mezi sebou soupeří za účelem dosažení co nejlepšího výsledku, pokud jde o uspokojení jejich zájmů. Na trhu existuje určitá přiměřená soutěživost mezi jednotlivými subjekty, která na jedné straně omezuje výrobní náklady a podněcuje inovace, ale také na straně druhé zvyšuje konkurenceschopnost a výkonnost celého hospodářství. Každý subjekt, který si jde za svým cílem ve snaze získat konkurenční výhodu oproti ostatním, by tak měl činit společensky přijatelným způsobem a nepoužívat zákonem zakázané praktiky. Z praxe je známo, že ne vždy tato soutěž probíhá dle pravidel, hospodářská soutěž se dostává za hranice zákona, a tím dochází k poškozování konkurentů a spotřebitelů.

Pro přesné vymezení pojmu „hospodářská soutěž“ uvádím definici Karla Knapa, který ji vymezuje následujícím způsobem: „jedná se o soupeření dvou nebo více hospodářských subjektů na téže straně tržních vztahů (nabídky či poptávky) k dosažení hospodářského výsledku záležejícího v uskutečnění směny výrobků nebo služeb s týmiž potencionálními účastníky trhu, a to takové soupeření, které vzájemně ovlivňuje hospodářskou činnost těchto subjektů a

¹ Např. zvyšování životní úrovně nebo jednotný vnitřní trh.

vytváří na straně druhých potenciačních účastníků tržních vztahů objektivní možnost volby mezi různými soutěžními nabídkami či poptávkami.“²

1.1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole budou stručně charakterizovány základní pojmy z oblasti soutěžního práva, které jsou nezbytné ke správnému pochopení celé problematiky leniency programu, a to především proto, že některé pojmy jsou v oblasti komunitárního práva chápány zcela odlišně od práva českého.

1.1.1 Soutěžitel a podnik

Právní řády členských států EU nevyužívají jednotného pojmu pro označení subjektu soutěžního práva. Explicitní definice však není ani součástí psaného komunitárního práva, proto při jejím vymezení je potřeba vycházet z relevantní judikatury Evropského soudního dvora. ESD vymežil pojem *undertaking*, jímž rozumíme „každou jednotku vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na její právní formu a způsob jejího financování“.³

V oblasti českého soutěžního práva byl zaveden pojem *soutěžitel*, který je vymezen následovně: „fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právnickými osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli“.⁴

Ještě v nedávné době byly vedeny výrazné polemiky ohledně obsahové totožnosti pojmu komunitárního práva *podnik* a českého právního pojmu *soutěžitel*, v současné době si však oba klíčové pojmy odpovídají.

1.1.2 Relevantní trh

Relevantní trh je rovněž klíčovým pojmem soutěžního práva, a to především v oblasti zjišťování dominantního postavení – nejen v oblasti

² KNAP, K. *Právo hospodářské soutěže*. Praha: Orbis, 1973, s.17

³ Rozsudek ESD C-41/90 *Hoefner*, odst. 21.

⁴ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, § 2 odst. 1

kartelového práva, ale i v oblasti posuzování fúzí. I přes jeho důležitost není pojmem definovaným v právních předpisech, ale vzešlým z judikatury ESD a rozhodnutí Komise. Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství⁵ rozděluje pojem následujícím způsobem:

- **Relevantní trh výrobku:** - zahrnuje všechny výrobky a/nebo služby, které spotřebitel pokládá z hlediska charakteristiky výrobků, jejich ceny a zamýšleného použití za vzájemně zastupitelné nebo nahraditelné⁶.
- **Geografický relevantní trh:** - zahrnuje území na němž dotčené podniky prodávají a poptávají výrobky nebo služby, na němž jsou podmínky soutěže dostatečně homogenní a který lze odlišit od sousedních území, protože podmínky soutěže jsou na tomto území podstatně odlišné.⁷

Relevantní trh zjišťovaný v konkrétním případě je kombinací obou těchto trhů a k jednotlivým definičním znakům se vyjádřila zejména judikatura ESD.

1.1.3 Kartelové dohody

Kartelovými dohodami rozumíme horizontální dohody mezi dvěma či více soutěžiteli s cílem koordinovat jejich soutěžní chování na trhu a /nebo ovlivňovat hospodářskou soutěž, a to zejména prostřednictvím určování nákupních nebo prodejních cen anebo jiných obchodních podmínek - určování výrobních nebo prodejních kvót, rozdělování trhů⁸ a omezování dovozů nebo vývozu. Obecně se tedy jedná o koordinaci vzájemně si konkurujících samostatných subjektů vedoucí

⁵ Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva společenství, ÚV C 372, 9.12. 1997, s.5

⁶ Rozsudek ESD C-22/76 *United Brands*

⁷ Zvláštní vymezení geografického relevantního trhu je upraveno pro spojování podniků, nicméně charakteristika je v podstatě stejná, hodnocení se navíc zaobírá i porovnáním podstatných rozdílů v tržních podílech dotčených podniků mezi dotčenou oblastí a sousedními oblastmi a rovněž porovnáním rozdílů v cenách.

⁸ Včetně tzv. *bid-rigging* (smluvená nabídka) – podniky u kterých by se za normálních okolností očekávalo, že si budou konkurovat se tajně dohodnou na zvýšení cen, snížení kvality zboží či snížení kvality služeb pro kupující, kteří si přejí získat zboží nebo služby prostřednictvím výběrového řízení.

k omezení nebo odbourání konkurence mezi nimi a vytlačení „cizí“ konkurence z trhu.⁹

Kartelové dohody vedou ve svém důsledku nejen ke zvýšení ceny a snížení výběru zboží pro spotřebitele, ale mají negativní dopad i na samotné odvětví ekonomiky, kterého se týkají, protože tím, že omezují soutěž, odstraňují tlaky, které za obvyklých tržních podmínek nutí soutěžitele k inovacím a k zavádění účinnějších výrobních procesů. Jak již bylo zmíněno, v konečném důsledku takové praktiky vedou nejen k umělým cenám a omezení výběru spotřebitele, ale z dlouhodobého hlediska rovněž ke ztrátě konkurenceschopnosti a ke snížení počtu míst v daném odvětví.

Generální klauzule, která je obsažena v čl. 81 odst. 1 SES na komunitární úrovni a v § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže na úrovni českého soutěžního práva předpokládá tři, svou povahou odlišné formy zakázaných dohod narušujících soutěž:¹⁰

- **Dohoda soutěžitelů v užším smyslu:** - jsou delikty nejvíce připomínající uzavření běžné „smlouvy“, právně vynutitelné a jejími stranami sankcionovatelné, jejichž obsahem bývá dobře popsatelný, a tak i srozumitelný projev vůle v budoucnu se určitým, předem stanoveným způsobem chovat, a to přesto, že ke konstatování uzavření dohody není zapotřebí, aby se jednalo o „smlouvu“, jak je chápána právem občanským či obchodním.
- **Jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě:** - od dohody soutěžitelů v užším slova smyslu se odlišuje tím, že nespočívá v předem vyjádřeném závazku chovat se určitým způsobem, nýbrž v koordinaci či kooperaci v důsledku očekávání chování jiného soutěžitele.
- **Rozhodnutí sdružení soutěžitelů:** - odlišuje se od dvou předchozích forem protisoutěžního jednání charakterem příkazu či doporučení, jedné se o jednostranně určené, stanovené či alespoň doporučené pravidlo vůči těm soutěžitelům, kteří jsou účastníky sdružení.

⁹ GRUBLOVÁ, E. *Podniková ekonomika*. Ostrava: Repronis, 2004, s.36

¹⁰ NERUDA, R., RAUS, D. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*. Brno: CP Books, 2005. s.161

Evropská legislativa nepoužívá na rozdíl od judikatury pojem kartel nebo kartelová dohoda, nýbrž opisuje v čl. 81 Smlouvy ES tento pojem jako dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže na společném trhu. Pro aplikaci tohoto ustanovení v konkrétním případě se vyžaduje, aby takovou dohodou byl ovlivněn obchod mezi členskými státy.

2. MODELOVÝ PROGRAM LENIENCY JAKO NÁSTROJ ANTIMONOPOLNÍ POLITIKY

Leniency program neboli program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod porušujících hospodářskou soutěž je jedním ze základních nástrojů při odhalování kartelových dohod především horizontálního charakteru, jenž jsou považovány za nebezpečnější než dohody vertikálního typu. Smyslem programu je pomocí aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod porušujících hospodářskou soutěž přispívat k odhalování kartelových dohod, jenž jsou za běžných podmínek velmi obtížně odhalitelné a často trvají i několik desítek let.

Různé modifikace tzv. programů shovívavosti jsou soutěžními orgány v rámci EU přijímány již od devadesátých let minulého století a mají za úkol motivovat účastníky zakázaných dohod k tomu, aby příslušnému soutěžnímu orgánu oznámili existenci dohody a rovněž jim ji pomohli dokázat.¹¹ Princip spočívá v tom, že soutěžitel, který jako první předloží příslušnému orgánu informace a důkazy o existenci zakázané dohody spolu s přiznáním se na účasti, má možnost profitovat z podstatného snížení pokuty nebo dokonce z prominutí celé pokuty. Všeobecně jsou tyto programy chápány jako jedna z mála cest, která vede k získání informací nezbytných pro odhalení kartelu. Bez určité „shovívavosti“ by totiž účastníci kartelu vůbec neuvažovali o poskytnutí těchto informací, protože by se tím vystavovali riziku udělení pokuty, která ne zřídka dosahuje enormní výše.

Leniency programy nejsou pouze interní záležitostí EU a jejích členských států, ve světovém měřítku se nejedná o žádnou novinku a obdobné formy tažení proti kartelovým dohodám se používají například v USA či Jižní Koreji.¹² Právě v USA jsou nejvíce patrné praktické úspěchy programu shovívavosti. Leniency program zde funguje pod ministerstvem spravedlnosti a od své reformy v srpnu roku 1993 sklízí jen samé úspěchy. Předchozí zkušenosti s řešením zhruba

¹¹ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.120

¹² Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2002. s.1. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

jednoho případu ročně po dokončení reformy rázem mnohonásobně vzrostly. Firmy si totiž začínají uvědomovat, že americké zákonodárství jim nabízí výjimečné finanční výhody v podobě možné amnestie. Z hlediska obecných pravidel zde rovněž platí možnost stoprocentní výhody pouze pro první společnost, která soutěžnímu orgánu poskytne klíčové informace ještě před započítáním šetření.

2.1 Fungování leniency programu v rámci EU

Evropská Komise (dále jen „Komise“) je velmi často označována za „strážkyni“ smluv¹³, v oblasti soutěžního práva ji však můžeme považovat rovněž za „strážkyni“ pravidel hospodářské soutěže, a to především kvůli jejím nevšedním kompetencím právě v této oblasti.

Právě Komise přijala první formu leniency programu již v roce 1996¹⁴ a doposud tak učinilo i 26 členských států EU (viz. příloha 1) s výjimkou Malty. Z důvodu větší účinnosti a přitažlivosti pro podniky se však hledaly nové regule, jež byly definitivně schváleny v únoru roku 2002 a nahradily původní úpravu leniency programu z roku 1996. Původní oznámení bylo nahrazeno novým Oznámením Komise o neuložení nebo snížení pokuty v případě kartelů, jež vstoupilo v platnost 14.února 2002. Nová pravidla by měla usnadnit možnost získání úplné imunity a dosažení větší právní jistoty. Hlavním požadavkem pro možnost získání plné imunity, vedle toho být prvním žadatelem, kdo přijde s informacemi, je nečinit kroky vůči jiným podnikům ve snaze nutit je k porušení zákona. Tím je stanoven jasný standard účinně vylučující ty případy, které se dříve řídily pravidlem o iniciování kartelu. V závěru oznámení si Komise vyhrazuje právo na další případné změny v úpravě leniency programu, a to tehdy, jakmile získá dostatečné množství zkušeností s jeho aplikací.¹⁵

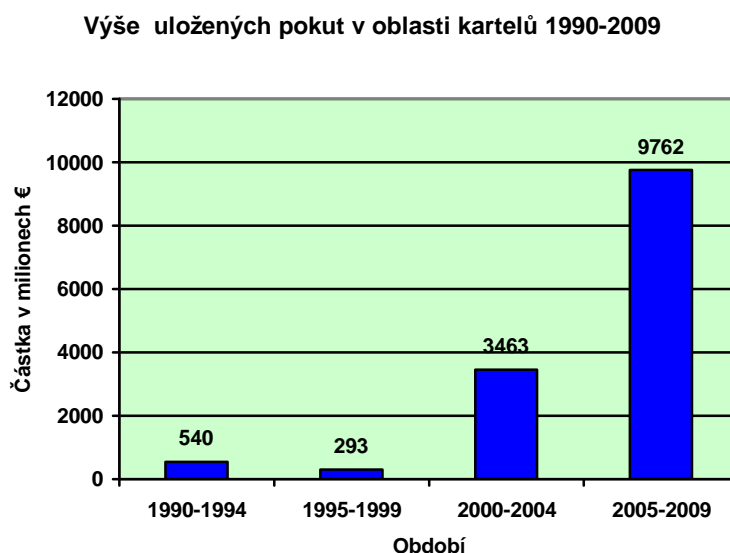
¹³ Ve smyslu zakládacích smluv Evropských společenství.

¹⁴ Oznámení Komise o neuložení nebo snížení pokuty v případě kartelů. ÚV C 207, 18.7.1996

¹⁵ Oznámení Komise o neuložení nebo snížení pokuty v případě kartelů. ÚV C 45, 19.2.2002. s.3, odst. 28

Po získání dostatečného množství zkušeností s programem leniency a především v době, kdy panovala v EU obava z toho, že by mohl počet žádostí o leniency poklesnout, byl v rámci ECN zahájen nový rozsáhlý projekt, jehož výsledkem bylo vydání Modelového programu leniency v roce 2006. Členové ECN se tak zavázali vyvinout maximální úsilí k naplnění tohoto programu s tím, že akceptují možnost ještě benevolentnějšího přístupu k žadatelům.¹⁶

Leniency program je nenahraditelný nástroj sloužící k odhalování kartelových dohod. Naprostá většina kartelů je Evropskou komisí odhalena právě díky využití leniency programu. Na základě dat uvedených v grafu 1 nelze pochybovat o úspěšnosti leniency programu v EU. Pomineme-li počáteční váhavost z jeho aplikací, která se projevila zejména v období 1995-1999 je možné konstatovat enormní nárůst výše uložených pokut v oblasti kartelů, což svědčí nejen o zpřísnění politiky ukládání pokut, ale také o nárůstu případů řešených Evropskou komisí. Nárůst odhalených kartelů v letech 2000-2004 a zejména pak v letech 2005-2009 přičítám dvěma novelizacím leniency programu EU v letech 2002 a 2006, které velkou měrou přispěly k jeho zefektivnění.

*Graf 1 – Výše uložených pokut v oblasti kartelů 1990 – 2009*¹⁷

¹⁶ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.121

¹⁷ Použitá data byla čerpána z European Commission. DG Competition. *Cartel – Statistic*. Brusel: EU Commission [citováno 3. února 2010]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

2.1.1 Aplikace programu

Hlavním charakteristickým rysem aplikace leniency programu je jeho vícestupňová struktura. Program je paralelně aplikován na jedné straně ECN¹⁸ a na straně druhé rovněž jednotlivými NCA¹⁹ v členských zemích EU.

Systém programů leniency není v rámci EU žádným způsobem unifikován a jednotlivé členské státy si ponechávají v této oblasti vlastní vnitrostátní právní úpravu (viz. příloha 2), podmínky aplikace se tak vztahují vždy pouze k dané jurisdikci, která program vyhlásila. Z výše zmíněného vyplývá, že pokud je žádost o aplikaci tohoto programu podána v jedné jurisdikci, nemá žádné účinky v jurisdikcích ostatních. V případě mezinárodního kartelu je nutné, aby žádost o aplikaci leniency programu byla podána u všech příslušných soutěžních orgánů, které by mohly předmětný kartel vyšetřovat. S ohledem na to, že plných výhod leniency programu může využít jen žadatel, který se přihlásí jako první, je potřeba, aby žádost byla podána v řadě jurisdikcí ve stejný čas, což klade na žadatele nemalé nároky.²⁰

2.1.2 Ochrana informací získaných v rámci žádosti o leniency

Oznámení ECN²¹ upravuje zvláštní ochranná opatření týkající se informací²² poskytnutých soutěžním orgánům za účelem získání leniency. Tato opatření umožňují soutěžním orgánům si vyměnit získané informace za účelem prokázání důkazů, aniž by tak zpochybnili efektivitu jejich vlastních programů.

Výměna informací získaných na základě žádosti o leniency, ať už přímo od žadatele nebo na základě dalšího vyšetřování tvoří prakticky jedinou výjimku z jinak univerzálního režimu předávání informací v rámci ECN.

¹⁸ European Competition Network – skládá se z Evropské Komise a soutěžních orgánů v členských státech EU

¹⁹ National Competition Network - Národní soutěžní úřad

²⁰ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.120

²¹ Oznámení Komise o spolupráci v rámci Sítě soutěžních úřadů. ÚV C 101, 27. 4. 2004, s.43

²² V souladu s odstavci 39 až 42 Oznámení ECN takovouto informací rozumíme nejen sdělení obsažené v samotné žádosti o leniency v pravém slova smyslu, nýbrž i veškeré informace získané během šetření, které by bez předmětné žádosti nemohlo být započato.

V souladu s odstavcem 39 Oznámení ECN nesmí být informace, získané za účelem podání žádosti o leniency v souladu s článkem 11 Nařízení 1/2003²³, použity jiným soutěžním orgánem k zahájení vyšetřování příslušného případu.

Ostatní informace získané za účelem žádosti o leniency, ať už přímo či nepřímo, nemohou být předmětem výměny mezi jednotlivými soutěžními orgány, výjimku tvoří pouze body explicitně uvedené v odstavci 41 Oznámení ECN:

- žadatel výslovně souhlasil s výměnou informací; nebo
- žadatel se obrátil se svou žádostí o leniency v téže věci na více soutěžních orgánů zároveň²⁴; nebo
- písemné potvrzení soutěžního orgánu, který tyto informace obdrží, o tom, že je nepoužije v neprospěch žadatele.

2.1.3 Konkrétní případy řešené v rámci EU

Evropská komise s velkým úspěchem využívá leniency program k odhalování kartelových dohod. Je nutné si připomenout, že kartelové dohody jsou nejzávažnějšími protisoutěžními delikty, protože mají zničující dopady nejen na konkurenci, ale zejména pak na spotřebitele. Od roku 1996, kdy byla vyhláška o leniency programu přijata, vydala Evropská komise rozhodnutí v 16 případech kartelových dohod, v nichž zúčastněné podniky spolupracovaly s vyšetřovateli a získaly tak částečnou nebo dokonce úplnou imunitu. O úlevu v rámci programu v období 1996-2002 požádalo více než 80 firem.²⁵ Za ještě větší úspěch celého leniency programu lze považovat to, že pouhých pět měsíců po jeho novelizaci v roce 2002 zaznamenala Evropská komise dalších deset žádostí o úplnou imunitu.²⁶

Pro ilustraci fungování leniency programu v rámci EU jsem si zvolila jedny z prvních případů řešených Evropskou komisí. K tomuto výběru mě vedla především skutečnost, že v obou těchto případech byla spolupracujícím podnikům

²³ Návrh nařízení Rady o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy. ÚV C 365 E, 19. 12. 2000, s. 284

²⁴ Poté je možná výměna informací mezi oslovenými soutěžními orgány.

²⁵ Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2002. s.1. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

²⁶ Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2002. s.2. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

udělena stoprocentní imunita a staly se tak předvojem další spolupráce kartelistů s Evropskou komisí, ta jim dala v těchto případech jednoznačně najevo vůli garantovat úplnou imunitu v případě aktivní spolupráce v prvních stádiích řízení.

2.1.3.1 Případ Sappi

Úlev, které poskytuje leniency program, využila v rámci EU například papírenská skupina Sappi, jejíž mateřskou společností je Sappi Ltd (dále jen „Sappi“), na podzim roku 1996 poskytla Komisi informace a dokumenty, které Komisi vedly k podezření, že existuje nebo existovala tajná kartelová dohoda týkající se stanovení cen v odvětví samopropisovacího nekarbonového papíru, v němž Sappi působila jako výrobce.²⁷ Nejdůležitějšími účastníky kartelové dohody bylo šest firem²⁸ a její fungování bylo prokázáno mezi léty 1992 – 1995. V tomto případě udělila Komise pokuty v celkové výši 313,7 milionů €, avšak firmě Sappi byla udělena úplná imunita, a to na základě poskytnutí rozhodujících důkazů o existenci kartelové dohody.

2.1.3.2 Případ Aventis

Mezi dalšími případy řešenými Evropskou komisí zmiňme rovněž společnost Aventis, která se v rámci skupiny²⁹ evropských a asijských firem účastnila cenového kartelu na trhu vitaminových produktů a výrobků obsahujících vitaminy. Díky informacím, které byly Evropské komisi poskytnuty firmou Aventis se tato společnost jako jediná ze zúčastněných firem dočkala stoprocentní imunity. Celková výše pokut udělených v rámci vitamínového kartelu dosáhla částky 853 milionů €. Hlavní pokuta ve výši 462 milionů € byla udělena švýcarskému koncernu Hoffman-La Roche. Druhou nejpostiženější firmou byl poté německý BASF, který musel uhradit pokutu ve výši 296 milionů €.³⁰ Skutečnost, že firma Aventis vyvázla díky poskytnutým informacím a spolupráci bez jakékoliv sankce jen potvrzuje vůli Evropské komise garantovat

²⁷ Rozsudek soudního dvora ze dne 3. září 2009. Dostupné na:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007J0322:CS:HTML>

²⁸ Arjo Wiggins Appleton, Bolloré, Divipa, Mougeot, Koehler a Sappi

²⁹ Tzv. vitamínového kartelu se účastnily firmy Hoffman-La Roche, BASF, Aventis, Solvay, Merk, Daiichi, EISA a Takeda Chemical Industries.

³⁰ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. Praha: Grada Publishing, 2006. s.142

firmám, které aktivně spolupracují v prvních stádiích řízení jedinečnou příležitostí vyhnout se trestu.

2.2 Členské země aplikující leniency

Evropská komise není jedinou institucí, která přijala pravidla leniency programu. Rovněž všechny členské státy EU³¹, s výjimkou Malty, mají své vlastní právní úpravy³² tohoto programu, na jejichž základě ho také aplikují. Dispozice této práce neumožňuje se věnovat všem členským státům a jejich soutěžním orgánům jednotlivě, proto pro ilustraci zmiňme jen ty nejzajímavější příklady.

2.2.1 Francie

Spolu s německým a britským soutěžním úřadem je francouzská *L'Autorité de la concurrence* jedním z nejzkušenějších orgánů aplikujících leniency program již téměř od samého počátku jeho existence.

Jedním z případů řešeným v poslední době v rámci programu leniency francouzským soutěžním úřadem byl kartel 11 firem z oblasti ocelářského průmyslu. Na základě podnětu několika firem působících v této oblasti bylo již v květnu roku 2004 ministrem hospodářství zahájeno administrativní vyšetřování dané věci. V březnu roku 2006 se jedna ze společností sledovaných během administrativního vyšetřování rozhodla v rámci programu leniency spolupracovat se soutěžním úřadem, což značně urychlilo vyšetřování zakázané dohody. Existence kartelu, který zahrnoval nejen dohody o cenách a rozdělení trhu, ale rovněž dohody o klasifikaci zákazníků, byla prokázána mezi lety 1994 – 2005, přičemž některé ze společností nebyli účastníky kartelu po celou dobu jeho existence. Vlivem aplikace programu leniency byla celková výše pokut snížena z částky 716,45 milionů € na částku 575,45 milionů €, přičemž nejvýraznější úlevy se dočkala firma Descours & Cabaud. Pokuty byly mezi jednotlivé firmy rozděleny následujícím způsobem:³³

³¹ Seznam všech států a příslušných soutěžních orgánů je součástí přílohy 1

³² Konkrétní přehled právních úprav v jednotlivých členských státech jsou součástí přílohy 2

³³ http://www.autoritedelaconurrence.fr/user/standard.php?id_rub=255&id_article=1014

- **Groupe Arcelor Mittal:** 301,78 milionů € (společnost PUM Service Acier: 288 milionů €, společnost Arcelor Profil: 12,95 milionů € a společnost AMD Sud Ouest: 830 000 €)
- **KDI:** 169,30 milionů €
- **Descours & Cabaud SA:** 82,55 milionů €
- **Marc Morel et Fils:** 12 milionů €
- **Maisonneuve:** 8 milionů €
- **Clisson Métal:** 800 000 €
- **Liametho:** 400 000 €
- **CODIP:** 400 000 €
- **Ferren Fers:** 100 000 €
- **FFDM:** 124 500 €

2.2.2 Německo

Leniency program byl přijat německým soutěžním orgánem – *Bundeskartellamt* (BKA) v dubnu roku 2002 a od té doby zaznamenal velké úspěchy. V roce 2008 obdržel *Bundeskartellamt* celkem 39 žádostí o leniency.³⁴

Nejvýznamnějším případem německého soutěžního orgánu odhaleného za pomoci programu leniency byla horizontální dohoda o rozdělení trhu a prodejních kvótách mezi šesti nejvýznamnějšími německými výrobci cementu. Rozhodnutí v tomto případě bylo vydáno v březnu roku 2003 a uložené pokuty dosáhly výše 660 milionů €, přičemž někteří účastníci kartelu využili právě programu leniency, k účasti na dohodě se přiznali a uložená pokuta jim byla v souladu s podmínkami programu snížena.

2.2.3 Nizozemí

Nizozemský soutěžní úřad *Nederlandse Mededingingsautoriteit* (NMa) přijal leniency program v březnu roku 2002. Od počátku jeho fungování

³⁴http://www.bundeskartellamt.de/wDeutsch/download/pdf/Diskussionsbeitraege/090924_Fordham-Konferenz.pdf. s.5

zaznamenal nizozemský soutěžní úřad přibližně 490 žádostí o leniency z oblasti stavebního průmyslu a asi 35 žádostí z jiných sektorů.³⁵

Původně spadala aplikace leniency programu do kompetence oddělení, které má na starosti spojování podniků, ale za účelem zvýšení efektivity byla správa leniency programu přemístěna. Od 1. dubna 2006 má na starosti tento program již oddělení pro antitrust.

Jak již bylo zmíněno velké množství případů leniency řešených nizozemským soutěžním úřadem pochází z oblasti stavebnictví. Rovněž nejvýznamnější případ odhalený s využitím leniency programu se týká kartelu 22 stavebních společností. Členům kartelu byly uděleny pokuty za dohody o cenách, o rozdělení trhu a o manipulaci s veřejnými zakázkami. Zakázky se týkaly velkých infrastrukturních projektů údržby silnic a výstavby atletických sportovišť.

2.2.4 Švédsko

Možnost využít leniency programu nabízí také švédský *Konkurrensverket*, který ho přijal v červnu roku 2002. Leniency programu zde bylo využito při řešení případu kartelové dohody 11 výrobců asfaltu, kdy se jednalo o dohody o rozdělení trhu a rovněž o dohody o způsobu rozdělování veřejných zakázek. Jedné ze společností účastnících se tohoto kartelu byla pokuta zcela odpuštěna, a to díky tomu, že byla první, kdo úřadu poskytl nezbytné informace a rovněž po celou dobu řízení s úřadem spolupracovala.³⁶

2.2.5 Velká Británie

Také britské zákonodárství umožňuje soutěžitelům se vymanit z kartelové dohody. Také tamní leniency program nabízí řadu výhod pro společnosti, které chtějí svou protizákonnou činnost ukončit a úřadu poskytnout včasné informace. Velká Británie je jednou z členských zemí EU, která přijala leniency

³⁵http://www.nmanet.nl/engels/home/News_and_Publications/News_and_press_releases/News_2006/06-06-NMa_Increases_Effectivity_Leniency_Office.asp

³⁶ http://www.konkurrensverket.se/upload/Filer/ENG/Competition/Leniency_engelska_2009.pdf

program mezi prvními. Britský soutěžní úřad *Office of Fair Trading* (OFT) přijal právní úpravu leniency programu již v roce 1998.

Asi nejznámější britský případ byl řešen během roku 2002, jednalo se o kartelovou dohodu mezi společností Hasbro U.K. Ltd.³⁷ a deseti distributory, kteří porušili pravidla hospodářské soutěže tím, že uzavřeli dohody o stanovení minimálních prodejních cen. Tyto dohody zamezovali distributorům v prodeji hraček a her společnosti Hasbro za cenu nižší, než byla uvedena v ceníku, pokud nedostali povolení. Existence tohoto druhu dohod byla prokázána mezi začátkem roku 2001 a červencem téhož roku. Tento druh dohod porušuje kapitolu 1 britského Zákona o ochraně hospodářské soutěže z roku 1998³⁸ (účinného od března roku 2000). Pokuta, která byla původně uložena společnosti Hasbro byla nejvyšší za celou historii britského soutěžního úřadu, ale na základě programu leniency byla tato pokuta následně snížena o 45% její výše. Bez tohoto snížení by udělená pokuta dosáhla částky 9 milionů £, ale vzhledem k tomu, že v ranném stádiu vyšetřování Hasbro požádalo o leniency a během celého řízení společnost spolupracovala s úřadem byla pokuta v závěrečné fázi snížena na částku 4,95 milionů £.³⁹

2.3 Leniency program v České republice

Program mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod porušujících hospodářskou soutěž byl v České republice zaveden v červenci roku 2001 a orgánem, který je za jeho aplikaci odpovědný je *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* (ÚOHS), který se tak stal sedmým antimonopolním úřadem aplikujícím leniency program.⁴⁰ Předlohou české verze leniency programu se staly právě již výše zmíněné zásady Evropské komise v boji proti škodlivým dohodám soutěžitelů.⁴¹

³⁷ Tato firma je jedním z největších dodavatelů hraček a her ve Velké Británii.

³⁸ Competition Act

³⁹ http://www.offt.gov.uk/news/press/2002/pn_83-02#note1

⁴⁰ Výroční zpráva ÚOHS za rok 2001, s.4. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava2001.pdf

⁴¹ Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2002. s.1. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut je v České republice upraven podle § 22 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých předpisů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), v platném znění. Určité nedostatky především ve vymezení právního základu leniency programu vedly k tomu, že 28. června roku 2007 byl vydán nový leniency program, který ve své podstatě přebírá modelový leniency program od ECN z důvodu jeho mnohem větší efektivity.

2.3.1 Případ Pinelli

Názorným příkladem toho, že je Leniency program využíván i v České republice je firma Pinelli, výrobce energetických nápojů. V roce 2004 tak ÚOHS uzavřel první případ žádosti o přiznání aplikace leniency programu. V případě se jednalo o uzavření dohody mezi společností Pinelli a distributorem o stanovení prodejních cen energetických nápojů.⁴² Firma Pinelli však dobrovolně poskytla ÚOHS informace o této kartelové dohodě, doložila existenci smlouvy a na základě leniency programu požádala o prominutí sankce. Vzhledem k tomu, že poskytnuté informace byly poskytnuty zcela dobrovolně a navíc v době, kdy je ÚOHS neznal, bylo rozhodnuto ve prospěch firmy Pinelli a od uložení pokuty bylo upuštěno. S ohledem na výši obrátu již zmiňované firmy a rovněž k jejímu tržnímu podílu, který dosahoval téměř 40%, by výše eventuální pokuty mohla dosáhnout částky téměř 20 milionů korun českých.

2.3.2 Případ PISU

V tomto případě se jednalo o tzv. *bid rigging* mezi největšími výrobci plynem izolovaného spínacího ústrojí (PISU). Účastníci výběrového řízení se mezi sebou domlouvali o cenách PISU, které v rámci řízení nabídnou tak, aby došlo k přidělení zakázky předem zvolené společnosti. Správní řízení bylo zahájeno v srpnu roku 2006, podnětem k zahájení se tak stalo podání žádosti o leniency společností ABB, která se k účasti na kartelu přiznala a předložila ÚOHS

⁴² Tato dohoda se uskutečnila ještě v době, kdy leniency program zahrnoval i vertikální dohody.

relevantní důkazy. Z výše uvedených důvodů byla pokuta této společnosti zcela prominuta. Zbýlých 16 účastníků kartelu bylo sankcionováno pokutami v celkové výši 941,881 milionů korun českých.⁴³

Celý případ však ještě není u konce, protože rozhodnutí bylo v červnu roku 2008 zrušeno Krajským soudem v Brně. ÚOHS poté podal kasační stížnost, které Nejvyšší správní soud v dubnu roku 2009 vyhověl a Krajský soud je tak nucen celý případ opětovně projednat. V prosinci roku 2009 však Krajský soud řízení přerušil a položil předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie.

2.3.3 Výsledky aplikace leniency programu za rok 2009

Na základě informací, které byly poskytnuty českým antimonopolním úřadem v rámci tzv. Informačního listu 2009⁴⁴ lze konstatovat, že rok 2009 prokázal životaschopnost existujícího leniency programu z roku 2007. Během uplynulého roku přibýly nové žádosti o leniency, a to včetně žádostí o částečnou imunitu. ÚOHS rovněž zaznamenal nárůst ve využívání markerů či souhrnných žádostí.⁴⁵ V minulém roce ÚOHS rovněž poprvé ve své historii přijal společnou žádost více soutěžitelů o osvobození od pokuty, bylo tak učiněno na základě ověření, že tento druh postupu je jedinou prakticky realizovatelnou cestou k odhalení kartelu. I přes veškeré výše zmíněné úspěchy, které ÚOHS v rámci aplikace leniency programu v minulém roce zaznamenal, je potřeba říci, že kartely i nadále zůstávají velmi složitými případy, a to zvláště tehdy, jsou-li tyto dohody mnohostranné a multijurisdikční. Právě z tohoto důvodu je nezbytné to, aby ÚOHS i nadále pokračoval ve vlastním vyhledávání kartelů.⁴⁶

⁴³ Výroční zpráva ÚOHS za rok 2007, s.7. Dostupná na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2007.pdf

⁴⁴ Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2009. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2009/infolist_2009_06_Vyznamne_udalosti.pdf

⁴⁵ Termíny budou podrobněji vysvětleny v kapitole 4. Podmínky aplikace leniency programu

⁴⁶ V uplynulém roce byla zahájena dvě správní řízení na základě vlastní iniciativy ÚOHS.

Z oblasti plánovaných aktivit ÚOHS na další období nesmíme opominout přípravu oznámení o narovnání⁴⁷ a rovněž s ním související revizi pravidel pro výpočet pokuty pro leniency program.

⁴⁷ Procedura narovnání bude řešena v následujících kapitolách

3. DŮVODY VYTVOŘENÍ MODELOVÉHO PROGRAMU LENIENCY

Kartelové dohody mohou vést nejen ke zvýšení ceny zboží a ke snížení jeho výběru, ale rovněž díky omezování hospodářské soutěže odstraňují tlaky, jež za obvyklých podmínek na trhu nutí soutěžitele k inovacím a k zefektivňování výrobních procesů. V závěrečném důsledku tyto praktiky z dlouhodobého hlediska mohou vést až ke ztrátě konkurenceschopnosti firem. Právě z tohoto důvodu je boj proti kartelovým dohodám považován za jednu z priorit ECN. Ne vždy se však podaří tento druh dohod odhalit a vyšetřit, proto mají velký vliv na jejich odhalení také samotní soutěžitelé, kteří jsou do nich zapojeni a jsou ochotni takové jednání ukončit a spolupracovat s jednotlivými antimonopolními úřady.

Politika hospodářské soutěže je na úrovni EU vykonávána Evropskou soutěžní sítí, která sdružuje 27 Národních soutěžních úřadů a Evropskou komisi. Základy fungování ECN jsou položeny ve „Zprávě Komise o spolupráci v síti soutěžních autorit“ a ve „Společném prohlášení rady a Komise o fungování sítě soutěžních úřadů“. ECN byla založena jako fórum pro diskuzi a spolupráci evropských soutěžních úřadů v případech, kdy jsou aplikovány Články 81 a 82 SES. ECN zajišťuje výkonné rozdělení práce a účinnou aplikaci soutěžních pravidel. V rámci ECN dochází k alokaci jednotlivých případů, tzn. přidělení případu orgánu nejkompetentnějšímu k jeho vyšetřování a nad fungováním ECN bdí Evropská komise za účelem co možná nejkonzistentnějšího rozhodování. NCA mají povinnost Evropskou komisi informovat do 30 dní před vydáním rozhodnutí, stát má Evropskou komisi informovat o soudních rozhodnutích a navíc má Evropská komise možnost odebrat případ NCA. Z výše zmíněného vyplývá, že Evropská komise disponuje v oblasti hospodářské soutěže obrovskými pravomocemi. Hlavním cílem ECN je vybudování účinného právního rámce pro prosazování soutěžních pravidel, leniency program je tak jedním z prostředků vedoucím k dosažení společného cíle ECN.

V rámci EU program leniency funguje již od r. 1996, s postupem času se k Evropské komisi a původním antimonopolním úřadům aplikujícím leniency přidávaly nové a nové státy až do aktuálního počtu 26 členských států EU aplikujících v různých podobách leniency program. S ohledem na stále větší počet členů a zároveň nezbytnou nutnost reagovat na změny a poznatky, které přinesl vývoj ECN přijala 26. září roku 2006 Modelový leniency program (dále jen Modelový program). Toto rozhodnutí modernizovat stávající leniency programy bylo podníceno především nutností větší efektivity a také zjednodušení celého komplikovaného systému, jak pro uchazeče na jedné straně, tak pro jednotlivé antimonopolní úřady na straně druhé.⁴⁸

3.1 Omezení leniency v kontextu multijurisdikčního prostředí

V rámci EU dochází k určitému omezení leniency programu, a to vlivem multijurisdikčního prostředí, kterým EU bezesporu je. Leniency program je aplikován na jedné straně Evropskou komisí a na straně druhé rovněž jednotlivými soutěžními orgány členských států. Z těchto důvodů je nezbytná velmi úzká spolupráce mezi jednotlivými účastníky a zároveň co možná největší koordinace jednotlivých leniency procedur. I přes veškeré snahy docílit tohoto souznění především v podobě Modelového programu leniency je potřeba konstatovat, že v kontextu multijurisdikčního prostředí EU stále zůstávají určité rezervy, které mohou za jistých okolností omezovat efektivitu leniency programu.

Jednou z výše zmiňovaných rezerv je fakt, že většinu žádostí o leniency řeší simultánně více soutěžních orgánů. Důvodem je, že podání žádosti o aplikaci programu v jedné jurisdikci nemá žádné účinky v jurisdikcích ostatních. Navíc pokud se jedná o mezinárodní kartel, je nezbytné, aby byla taková žádost podána u všech soutěžních orgánů, které by mohly příslušný

⁴⁸ECN Model Leniency Programme: *Report On Assessment Of The State Of Convergence*, s.1.
Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_programme.pdf

kartel vyšetřovat.⁴⁹ Tato skutečnost vede v praxi ke zpomalení a ztrátě efektivity celého procesu. Protahování procesu je ještě více umocněno tím, že je potřeba čekat na případné sdělení výhrad Evropské komise.

Dalším faktorem, který negativně ovlivňuje leniency, je uplatňování právní zásady *ne bis in idem*. Tato zásada znamená zákaz nového stíhání obviněného pro týž skutek, což znamená, že není možné vést více soudních řízení za týž protisoutěžní delikt ve více zemích zároveň. S tím přímo souvisí určitá nesourodost, která může panovat mezi rozhodnutími Nejvyšších správních soudů členských zemích EU. Nesoulad může být spatřován zejména v různých účastnících jednotlivých soudních sporů, v důkazech či v samotné definici relevantního trhu a relevantního období.

Posledním problémem, který vyvstává ve spojitosti s aplikací leniency v multijuridickém prostředí EU je stanovení výše pokut. Je velice obtížné rozhodnout o výši pokuty, která bude účastníkům kartelu udělena, v případě, kdy se jedná o dohodu, která zahrnovala trhy několika členských států, tedy zejména v případech mezinárodních kartelů.

3.2 Cíle Modelového programu leniency

Modelový program má dva hlavní cíle, za prvé se jedná o odstranění jakýchkoliv odlišností mezi jednotlivými státy, zejména co se týká zacházení se žadateli. Tento bod je velice důležitý z toho důvodu, aby nedocházelo k odrazování potenciálních kandidátů od podání žádosti. Druhým bodem je pak možnost podání souhrnné žádosti, za účelem zjednodušení celého postupu a usnadnění práce všech účastníků činných v řízení. Výše zmíněné cíle by měli být spatřovány ve světle logického výkladu jednotlivých leniency programů, čímž je především být nápomocný antimonopolním úřadům jako prostředek sloužící k odhalení a ukončení kartelů, stejně tak, jako prostředek k udělení trestu účastníkům.⁵⁰

⁴⁹ Oznámení Komise o spolupráci v rámci Sítě soutěžních úřadů. ÚV C 101, 27. 4. 2004, odst.38

⁵⁰ ECN Model Leniency Programme: *Report On Assessment Of The State Of Convergence*, s.2. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_programme.pdf

V rámci EU existuje 27⁵¹ různých leniency programů založených na Oznámením Komise o neuložení nebo snížení pokuty v případě kartelů, jež vstoupilo v platnost 14. února 2002. Vzhledem k právní povaze tohoto dokumentu se jedná o „nejměkčí“ harmonizaci, členské státy nejsou vázány ani cíli a ani prostředky k jejich dosažení. Ačkoliv byl Modelový program jednomyslně podporován předsedy všech antimonopolních úřadů v rámci ECN, je nezbytné zmínit, že se nejedná o právně závazný dokument. Modelový program leniency má povahu spíše politické dohody o tom, že členové ECN vynaloží veškeré své síly za účelem sladění jednotlivých národních leniency programů s Modelovým programem. ECN se tedy ukázala jako vysoce kvalitní nástroj při snaze o konvergenci národních soutěžních řádů.

3.3 Příklad Modelového programu leniency

Hlavním smyslem Modelového programu je především harmonizace klíčových oblastí, které jsou součástí leniency postupů v rámci ECN, tzn. vyloučení některých žadatelů, podmínky pro získání leniency, procedurální pravidla či systém markerů.

Žadatel o leniency může soutěžní orgán požádat o tzv. *marker*⁵², čímž je mu zajištěna rezervace pořadí žadatele o neuložení pokuty za účelem umožnění shromáždění nezbytných informací a důkazů potřebných k podání kompletní žádosti. Rezervace je zajištěna po dobu, na které se soutěžní orgán a žadatel předem dohodli na základě předchozího žadatelova odůvodnění jeho počínání.

Modelový program rovněž zavádí institut **souhrnných žádostí**⁵³, což v praxi znamená, že žadatel v takovém případě může podat hlavní (úplnou)

⁵¹ Myšleno 26 národních programů leniency a leniency program Evropské komise

⁵² Oznámení ÚOHS o aplikaci mírnějšího režimu při ukládání pokut podle § 22 zákona č. 143/2002 Sb., s.5

⁵³ Oznámení Komise o spolupráci v rámci Sítě soutěžních úřadů, ÚV C 101, 27.4. 2004, s.43, čl.14.

žádost u Evropské komise a u příslušného antimonopolního úřadu pak podá pouze tzv. souhrnnou žádost, která musí mít přinejmenším tyto náležitosti⁵⁴:

- *jméno a adresu žadatele;*
- *identitu ostatních soutěžitelů, kteří se údajně kartelové dohody účastní nebo účastnili;*
- *údaje o dotčených výrobcích a službách;*
- *údaje o rozsahu území, na které se kartelová dohoda vztahovala;*
- *dobu trvání kartelové dohody;*
- *údaje o povaze kartelového chování;*
- *označení členských států, kde se pravděpodobně nacházejí důkazy;*
- *informaci o tom, zda žadatel podal či v budoucnu podá ve stejné věci žádost o mírnější zacházení i u jiných soutěžních úřadů.*

Podíváme-li se na situaci v České republice z hlediska využívání markerů a souhrnných žádostí, je možné konstatovat, že veřejnost je velice dobře obeznámena s možností využití těchto poměrně nových institutů, o čemž svědčí i skutečnost, že k listopadu roku 2009 ÚOHS řešil jeden případ souhrnné žádosti, jeden případ žádosti bez využití markeru a celých sedm žádostí s využitím institutu markeru.⁵⁵

3.4 Rozsah působnosti leniency

Modelový program zahrnuje kartelové dohody mezi soutěžiteli, zejména se jedná o dohody stanovující výši prodejních či nákupních cen, dohody stanovující výši výrobních a nákupních kvót či dohody o rozdělení trhu včetně tzv. *bid-rigging*. Značná část kartelových dohod je těžce zjištělná a stejně tak těžce se poté získávají i důkazy o existenci těchto dohod, přičemž největší překážkou odhalení kartelů je jejich utajení. Právě z tohoto důvodu ECN věnuje

⁵⁴ ECN Model Leniency Programme: *Report On Assessment Of The State Of Convergence*, s.2. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_programme.pdf

⁵⁵ POSPÍŠIL, I. *Vyjádření k počtu přijatých žádostí o program shovívavosti*. Brno: ÚOHS, 10. února 2009. [citováno 7. ledna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospi_sil_Leniency.ppt

velkou pozornost rozvoji leniency programů, jako prostředku sloužícímu k odhalení těchto tajných dohod porušujících pravidla hospodářské soutěže. Naopak jiné druhy porušení pravidel hospodářské soutěže se odhalují a vyšetřují mnohem snadněji, tudíž není potřeba aby se na ně vztahoval leniency program.

Jednou ze slabin leniency programu před jeho novelizací bylo zahrnutí vertikálních dohod mezi soutěžiteli, které nejsou považovány za tolik nebezpečné. Za účelem zvýšení efektivity se novelizovaný program soustřeďuje pouze na dohody horizontálního charakteru, především tzv. *hard-core kartely*, což jsou zakázané dohody mezi přímými konkurenty.

3.5 Současný Modelový program leniency v České republice

Jak již bylo zmíněno, Modelový program leniency ECN si klade za cíl harmonizaci všech leniency programů aplikovaných v členských státech EU, avšak i přes tyto snahy existují mezi jednotlivými programy jisté rozdíly. Z tohoto důvodu se v této kapitole zaměřím na situaci v České republice, a to jakým způsobem ÚOHS implementoval pravidla jež jsou obsažena v Modelovém programu leniency ECN.

V současné době se program shovívavosti v České republice řídí novelizovaným zněním Oznámením Evropské komise, přijatým v prosinci 2006. Česká novela z 28. června roku 2007 vychází z Modelového programu leniency přijatého ECN a přinesla zejména vyjasnění některých podmínek pro přiznání imunity či snížení pokuty. Její hlavní přínos však spočívá v řešení problému s nespolehlivými informacemi. Na jedné straně je žadatel o imunitu povinen předložit takové informace, které umožní ÚOHS tzv. „cílené“ šetření, na jehož základě bude spolehlivě zjištěn kartel. Na straně druhé však žadatel není povinen poskytnout úřadu veškeré informace ihned, ale může poskytnout jen jejich část a zbytek doložit až po přidělení imunity. Rovněž zde existuje možnost nejprve informace a důkazy předložit v hypotetické podobě, v takovém

případě musí soutěžitel poskytnout soupis důkazů, které hodlá předložit v době, na které se s ÚOHS dohodne.⁵⁶

I přes veškeré snahy ECN o co možná největší sladění národních leniency programů existují stále drobné rozdíly v jednotlivých právních úpravách. Jedná se především o vyloučení některých osob z možnosti podání žádosti o imunitu či snížení pokuty. Česká právní úprava je oproti ostatním státům poněkud striktnější, protože vylučuje nejen iniciátory kartelu a osoby nutící ostatní společnosti k účasti a k setrvání v kartelu, ale rovněž i vůdčí osobnosti celé zakázané dohody.⁵⁷ Český právní systém rovněž vyžaduje, aby uchazeč o leniency ukončil své protisoutěžní jednání neprodleně po vyplnění žádosti.

⁵⁶ Oznámení ÚOHS o aplikaci mírnějšího režimu při ukládání pokut podle § 22 zákona č. 143/2002 Sb., s. 5.

⁵⁷ POSPÍŠIL, I. *Vyjádření k počtu přijatých žádostí o program shovívavosti*. Brno: ÚOHS, 10. února 2009. [citováno 7. ledna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospisil_Leniency.ppt

4. PODMÍNKY APLIKACE MODELOVÉHO PROGRAMU

V této kapitole se budu věnovat samotnému fungování Modelového programu leniency a zaměřím se zejména na Českou republiku, kde je aplikace tohoto programu upravena § 22 zákona č.143/2001 Sb. Český leniency program ve své novelizované podobě rovněž zahrnuje Oznámení Komise o spolupráci a rámci sítě soutěžních úřadů C 101 z 27. dubna roku 2004 a Oznámení Komise o ochraně před pokutami snížení pokut v případě kartelů C 298 z 8. prosince roku 2006.

Celá kapitola bude vycházet z informací poskytnutých ÚOHS na jeho oficiálních internetových stránkách, zejména pak z Oznámení ÚOHS o programu aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut podle § 22 zákona č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých předpisů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), v platném znění, u zakázaných dohod narušujících soutěž, při jejichž splnění lze stranám takových zakázaných dohod neuložit pokutu nebo výši pokuty podstatně snížit (dále jen „Oznámení ÚOHS“).⁵⁸

Vlivem globalizace a internacionalizace trhu se některé z dohod uzavřené v minulosti stávají pro jejich účastníky v současné době spíše břemenem, které brzdí jejich hospodářský vývoj, než-li výhodou oproti ostatním. Právě soutěžitelům, kteří by chtěli ukončit svou další účast v kartelové dohodě, ale doposud se k takovému kroku neodhodlali kvůli strachu z uložení vysoké pokuty, je určen leniency program ÚOHS.⁵⁹

⁵⁸ Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf

⁵⁹ BEDNÁŘ, J. *Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž.* s.1. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

4.1 Všeobecné podmínky aplikace

V případě, že se soutěžitel rozhodne oznámit existenci kartelu a zaručit si tak snížení či dokonce odpuštění pokuty, která by mu v jiném případě hrozila po odhalení kartelu, je nutné nejprve ÚOHS podat žádost. Žádost o leniency může být ÚOHS podána pouze osobou oprávněnou zastupovat příslušného soutěžitele či jednat jeho jménem a může mít několik podob, a to písemnou, ústní do protokolu nebo elektronickou⁶⁰. Ve výjimečných případech je možné žádost podat prostřednictvím jiných technických prostředků⁶¹, jak je uvedeno v obecných procedurálních pravidlech ÚOHS.

Rovněž je možné využití tzv. souhrnné žádosti, jejíž princip fungování byl již vysvětlen v předchozích kapitolách. Pokud žadatel nemá ve chvíli doznání se dostatek důkazů, tak je oprávněn požádat o tzv. *marker*, tedy rezervaci chránící pořadí žadatele o neuložení pokuty za účelem shromáždění nezbytných informací. Výsledky žádosti o aplikaci mírnějšího režimu při ukládání pokut ÚOHS deklaruje v závěrečném rozhodnutí, které obsahuje rovněž uvedení důvodů, které k tomuto závěru vedly.

Za účelem aplikace leniency programu je nezbytné, aby žadatel splňoval následující podmínky, které jsou součástí všeobecných procedurálních pravidel leniency programu:⁶²

- soustavná a vstřícná spolupráce s ÚOHS po celou dobu správního řízení;
- bezprostřední ukončení účasti na kartelové dohodě ihned po podání žádosti;
- neničení důkazů a nezveřejňování svých záměrů ostatním subjektům v době zvažování podání žádosti;
- nulová iniciace při uzavírání kartelu.

⁶⁰ V případě elektronické žádosti je potřeba, aby byla opatřena zaručeným elektronickým podpisem.

⁶¹ V těchto případech je nutné podání do 5 dnů potvrdit, jedná se především o podání žádosti prostřednictvím dálkopisu, telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití zaručeného elektronického podpisu.

⁶² Oznámení ÚOHS. s.4, bod 2.1 Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf

Mimo splnění výše uvedených všeobecných pravidel je potřeba dostát i jednotlivým specifickým podmínkám, které se liší v závislosti na jednotlivých typech leniency programů, o nichž bude pojednáno v následující kapitole.

4.2 Rozlišení druhů leniency

České soutěžní právo na základě oznámení ÚOHS rozlišuje v podstatě dva hlavní druhy leniency programu, leniency typu I a leniency typu II. Principiální rozdíl mezi těmito dvě typy spočívá v tom, zda se jedná o udělení celkové imunity (v případě leniency typu I) nebo pouze o snížení výše pokuty (v případě leniency typu II). Podle povahy informací, které soutěžitel ÚOHS zprostředkuje dále rozlišujeme leniency typu IA a leniency typu IB. V prvním případě se jedná o informace, které umožní ÚOHS provést předem neohlášené šetření na místě naopak ve druhém případě sdělené informace mají charakter, jež umožní ÚOHS prokázání kartelu.

4.2.1 Leniency program typu I

V této kapitole budou rozebrány charakteristické rysy leniency programu typu I, který umožňuje soutěžiteli získání celkové imunity, tedy oproštění od pokuty, jež by soutěžiteli byla za normálních okolností udělena za jednání narušující hospodářskou soutěž.

4.2.1.1 Leniency typu IA

Soutěžiteli, který se rozhodne přiznat svoji účast na domnělé kartelové dohodě a předloží jako první ÚOHS informace, které mu následně umožní provést předem neohlášené šetření na místě bude poskytnuta imunita od uložení pokuty, pokud ÚOHS v okamžiku předložení důkazů ještě šetření neprovedl a neměl ani dostatek informací a důkazů k provedení šetření. Při podání jakékoliv žádosti o leniency je potřeba splňovat všeobecné podmínky pro aplikaci programu uvedené výše.

Informace, které je žadatel povinen ÚOHS předložit musí obsahovat především následující údaje ⁶³:

- podrobný popis údajné kartelové dohody, včetně cílů, činností a způsobu jejího fungování;
- údaje o dotčených výrobcích a službách, o rozsahu území, na které se kartelová dohoda vztahovala, době jejího trvání a odhadovaných objemech trhu, který byl kartelovou dohodou ovlivněn;
- přesné údaje o kontaktech v rámci kartelové dohody (datum, místo, obsah a účastníci údajných kontaktů);
- vysvětlení týkající se jednotlivých důkazů předložených na podporu žádosti
- jméno a adresu soutěžitele předkládajícího žádost o neuložení pokuty a jména všech dalších soutěžitelů, kteří se údajné kartelové dohody účastní či účastnili;
- jména, postavení, polohu kanceláří a v nezbytném případě i adresy domů všech jednotlivců, kteří podle vědomí soutěžitele jsou nebo byli zapojeni do údajné kartelové dohody včetně jednotlivců, kteří do ni byli zapojeni jménem žadatele.

4.2.1.2 Leniency typu IB

Imunita od uložení pokuty bude udělena na základě leniency typu IB takovému soutěžiteli, který přizná svou účast na kartelu a ÚOHS předloží jako první informace, které umožní prokázání kartelu, přičemž ÚOHS v době podání žádosti neměl dostatek důkazů k prokázání té to kartelové dohody. Relevanci takového druhu informací vždy posuzuje ÚOHS. Další podmínka, která musí být splněna v rámci tohoto typu leniency je, že v souvislosti s touto kartelovou dohodou nebyla dosud žádnému soutěžiteli poskytnuta podmíněčná ochrana podle leniency typu IA. Navíc je samozřejmě potřeba opět splňovat všeobecné podmínky pro aplikaci leniency programu.

⁶³ Oznámení ÚOHS. s.2, bod 1.1.2. Dostupné na:
http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf

4.2.2 Leniency program typu II

V této kapitole se budu věnovat leniency programu typu II, který na základě předložených informací poskytuje soutěžitelům možnost snížení pokuty, jež by jim mohla být uložena v důsledku jednání narušujících hospodářskou soutěž. Leniency program typu II je určen především těm uchazečům, kteří nesplňují přísné podmínky pro aplikaci Leniency programu typu I.

Účastníkům dohody, kteří přiznají svou účast na domnělé kartelové dohodě a ÚOHS poskytnou relevantní informace, dokumenty či jiné důkazy o existenci dohody narušující soutěž je možné pokutu snížit. Pokud žadatel jako první poskytne informace a důkazy, které ÚOHS následně využije za účelem zjištění dodatečných skutečností zvyšujících závažnost nebo délku protiprávního jednání, je ÚOHS zavázán tyto dodatečné informace nepoužít na úkor soutěžitele, který prvotní důkazy poskytl.⁶⁴

4.2.2.1 Pojem přidané hodnoty

Snížení pokuty je možné za předpokladu, že předložené relevantní informace představují rozhodující část důkazů potřebných pro prokázání existence zakázané dohody narušující soutěž. Hovoříme rovněž o tzv. **přidané hodnotě** předložených informací ve vztahu k informacím, které měl v době podání žádosti již ÚOHS k dispozici, přičemž pojmem „přidané hodnoty“ rozumíme význam, v němž poskytnutý důkaz posiluje svou povahou nebo podrobností možnost ÚOHS prokázat předmětnou kartelovou dohodu.⁶⁵ Určování přidané hodnoty poskytnutých informací a důkazů přísluší ÚOHS a hlavní roli při tomto rozhodování hrají následující faktory:

⁶⁴ Oznámení ÚOHS. s.3, bod 1.2.3 Dostupné na:
http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf

⁶⁵ Oznámení ÚOHS. s.3, bod 1.2.2 Dostupné na:
http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf

- **doba vzniku důkazu** (větší důležitosti je všeobecně přikládána důkazům z doby, ke které se vztahují, než-li k těm později vypracovaným);
- **vztah důkazu k dotyčným otázkám** (přímé důkazy mají větší přidanou hodnotu, než-li důkazy, které s předmětnými otázkami souvisí pouze nepřímo;
- **míra spolehlivosti důkazů** (je nezbytná především k tomu, aby bylo možné se na získané důkazy spoléhat);
- **přesvědčivost důkazů** (hraje velice důležitou roli v rámci posuzování přidané hodnoty určitého důkazu, a to z toho důvodu, že důkazy, které mají například podobu pouhého prohlášení vyžadují v případě spornosti potvrzení).

4.2.2.2 Stanovení výše pokuty

Postup při stanovování výše pokuty, která bude nakonec soutěžiteli udělena za jeho protiprávní jednání vychází především z pořadí, ve kterém jednotliví žadatelé ÚOHS poskytli informace a důkazy představující významnou přidanou hodnotu. Pro každé pořadí je vždy stanoveno určité rozmezí, ve kterém se snížení pokuty může pohybovat, ÚOHS se při stanovování výše pokut tedy řídí následujícím schématem⁶⁶:

- **prvnímu soutěžiteli** může být konečná pokuta snížena o **30 až 50%**;
- **druhému soutěžiteli** může být konečná pokuta snížena o **20 až 30%**;
- **kterémukoliv dalšímu soutěžiteli**⁶⁷ může být výsledná pokuta snížena **až o 20%**;
- **soutěžiteli, který po seznámení z výsledky správního řízení potvrdí skutečnosti zjištěné ÚOHS** může být pokuta rovněž snížena **až o 20%**.

⁶⁶ BEDNÁŘ, J. *Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž*. s.l. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

⁶⁷ Rozuměj tedy i více soutěžitelům.

4.3 Všeobecné zásady pro stanovování výše pokut

Za účelem zvýšení transparentnosti aplikační činnosti ÚOHS a zároveň umožnění soutěžitelům dopředu alespoň řádově odhadnout, jaká peněžité sankce je může postihnout v případě, že se dopustí protiprávního jednání zveřejnil ÚOHS Zásady postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst.2 zákona č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění⁶⁸. Z tohoto textu jsem vycházela při zpracování následující části.

Přesně dané zásady pro stanovování výše pokut zajistí, že ÚOHS bude postupovat podle stejných pravidel, bez ohledu na to, zda se jedná o porušení vnitrostátního či evropského soutěžního práva⁶⁹. Ve spojitosti s touto skutečností je rovněž tímto systémem zajištěn principiálně stejný druh trestu za porušení čl. 81 a 82 Smlouvy ES bez rozdílu v tom, zda řízení vede ÚOHS či Evropská komise.

Jedním z důvodů vzniku všeobecných zásad pro stanovování výše pokut, je fakt, že do současné chvíle ÚOHS ve svých rozhodnutích ukládal pokuty v dolní polovině zákonem stanovené sazby, a to i v případech nejzávažnějších protisoutěžních deliktů. Všeobecně se předpokládá, že aplikace uvedených zásad povede v praxi k ukládání vyšších pokut, což je nezbytné k tomu, aby pokuta plnila své dvě základní funkce, tj. funkci represivní a funkci preventivní. Pouze je-li pokuta natolik významná⁷⁰, že se porušiteli soutěžních pravidel jeho jednání nevyplatí, plní pokuta své dvě základní funkce. Při stanovování výše pokut je tedy nezbytné výrazněji rozlišovat, zda jde o potrestání méně závažných případů na jedné straně nebo deliktů z nejzávažnějšími dopady na

⁶⁸ Dostupné na:
http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/zasady_stanovovani_pokut.pdf

⁶⁹ Bližší informace k systému udělování pokut v rámci EU například rozsudek Soudu prvního stupně T-279/02 ze dne 6. dubna roku 2006 ve věci Degussa vs. Komise ES. Dostupné na:
<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?val=424637:cs&lang=cs&list=424637:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords=Degussa~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

⁷⁰ Pokuta musí být vyšší, než získaný prospěch z protiprávního jednání nebo škoda způsobená ostatním soutěžitelům vlivem porušení pravidel hospodářské soutěže.

ekonomiku a na spotřebitele na straně druhé. Současným trendem soutěžní politiky, a to nejen v České republice, je skutečnost, že daleko větší důraz je kladen na prevenci protisoutěžního jednání, i z tohoto důvodu by stanovená výše pokut v předchozích případech měla odradit případné narušitele od jejich rozhodnutí porušovat pravidla hospodářské soutěže. Na pozadí těchto skutečností rovněž vyvstává otázka trestněprávní odpovědnosti za nejzávažnější porušení pravidel hospodářské soutěže. V České republice se jedná o velice aktuální otázku a podrobněji se jí budu věnovat v následující páté kapitole.

Na všeobecné rovině má ÚOHS v kompetenci ukládat pokuty v rozmezí do 10 milionů korun českých nebo do 10% čistého obrátu za poslední ukončené účetní období daného soutěžitele. V praxi toto pravidlo znamená, že pokud uložená pokuta převyšuje částku 10 milionů korun českých nesmí zároveň překročit i 10% čistého obrátu pokutovaného soutěžitele a naopak.

Při posuzování výše pokuty, která bude soutěžiteli za protiprávní čin udělena je ÚOHS povinen zvážit a vzít v potaz určité okolnosti, které jsou v blízkém vztahu s protiprávním jednáním soutěžitele. V praxi je možné, že různým soutěžitelům bude za stejně závažný protiprávní delikt uložena pokuta v různé výši, neboť pouze dostatečná individualizace pokuty odpovídá zásadě rovného či spravedlivého trestu. Podle bodů 6. a 7. Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování pokut ovlivňují výši pokuty zejména následující skutečnosti:

- *závažnost protiprávního jednání;*
- *případné opakování protiprávního jednání;*
- *délka trvání porušování zákona;*
- *úmysl soutěžitele* (zda se jednalo o úmyslné jednání soutěžitele, nebo šlo o porušení zákona z nedbalosti);
- *dopady na soutěž a spotřebitele.*

4.3.1 Postup při stanovování výše pokuty

ÚOHS v první řadě stanoví základní částku pokuty pro každého jednotlivého soutěžitele, který se účastnil protiprávního jednání. V základní částce pokuty se plně odráží obrat dosažený konkrétním soutěžitelem z prodeje zboží či služeb, jichž se narušení soutěže přímo nebo nepřímo týká, a to na vymezeném relevantním trhu, typovou závažnost protisoutěžního jednání a délku proti soutěžnímu jednání. V praxi je základní částka pokuty stanovena jako podíl hodnoty (tzv. výchozí podíl)⁷¹ prodeje vynásobený koeficientem času⁷². Přičemž při stanovení tzv. výchozího podílu je nutné zohlednit společný tržní podíl všech zúčastněných soutěžitelů, geografické území, na němž k proti soutěžnímu jednání došlo a fakt, zda předmětné protisoutěžní jednání bylo realizováno či nikoli.

V současné době ÚOHS ve shodě s dosavadní metodikou Evropské komise rozlišuje tři kategorie správních deliktů v závislosti na délce trvání proti soutěžnímu jednání⁷³. S ohledem na velmi širokou škálu modelových situací, ke kterým může reálně dojít, ať už v podobě jednorázového činu či po mnoho desítek let trvající deliktu, se toto členění jeví jako nedostatečné. Z tohoto důvodu se ÚOHS v souladu s postupem Evropské komise rozhodl, že do budoucna bude délku protisoutěžního jednání zohledňovat mnohem přesněji a do základní částky pokuty bude promítat konkrétní délku účasti na protisoutěžním jednání se zaokrouhlením na jeden rok.

Jakmile je stanovena základní částka pokuty ÚOHS následně posuzuje zda u jednotlivých soutěžitelů existují přitěžující či polehčující okolnosti, které by vedly ke změně konečné výše pokuty. Po zvážení všech těchto okolností

⁷¹ Podle bodu 29. Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut dosahuje u velmi závažných deliktů až 3% hodnoty prodeje.

⁷² Podle bodu 31. Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut se koeficient času stanoví úměrně k počtu let trvání deliktu, přičemž v případě deliktu trvajícího méně než jeden rok je koeficient času roven jedné a v případě deliktu trvajícího deset a více let je koeficient času roven třem.

⁷³ Podle bodu 26. Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut se jedná o: krátkodobý správní delikt (0 až 1 rok), střednědobý správní delikt (1 rok až 10 let) a dlouhodobý s právní delikt (delší než 10 let).

může být výsledná pokuta zvýšena či snížena až o 50%. Pro ilustraci uvádím druhy přitěžujících a polehčujících okolností, jež jsou uvedeny v bodech 33. a 34. Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut:

- **Přitěžující okolnosti:**
 - účastník měl ve vztahu k dalším účastníkům vedoucí nebo iniciační roli;
 - účastník prováděl jakékoli kroky z cílem donutit jiné soutěžitele účastnit se na jednání porušujícím pravidla hospodářské soutěže;
 - účastník se podle pravomocného rozhodnutí v minulosti dopustil jednání narušujícího hospodářskou soutěž (za zvláště přitěžující okolnost se považuje skutečnost, že se soutěžitel v minulosti již dopustil typově shodného protisoutěžního jednání);
 - účastník zavedl jakékoli opatření proti jiným soutěžitelům s cílem posílit praktiky, které představují protiprávní jednání.
- **Polehčující okolnosti:**
 - účastník byl ve vztahu k ostatním účastníkům v pasivní roli;
 - spolupráce účastníka s ÚOHS významně přispěla k objasnění deliktu, čímž není dotčeno uplatnění leniency programu;
 - účastník ukončil protisoutěžní jednání ještě před zahájením šetření ÚOHS či bezprostředně poté;
 - účastník řízení porušil zákon nedbalostně;
 - podíl účastníka na protisoutěžním jednání byl omezený.

4.4 Způsob podání žádosti

Při podrobném popisu způsobu podání žádosti o aplikaci leniency programu budu vycházet z údajů, které ÚOHS zveřejnil v oznámení stanovujícím rámec pro mírnější ukládání pokut soutěžitelům, konkrétně účastníkům utajovaných kartelových dohod, kteří se rozhodnou s ÚOHS spolupracovat při vyšetřování ve věci dané kartelové dohody.

Možnost obrátit se na ÚOHS se žádostí o leniency program mohou pouze osoby oprávněné v této věci soutěžitele zastupovat. Pokud by žádost o uplatnění tohoto programu byla předložena například zaměstnancem společnosti, která takto oprávněna není, nebylo by možné takovou žádost akceptovat a aplikovat program mírnějšího režimu při ukládání pokut.

Poté co ÚOHS obdrží žádost s příslušnými náležitostmi, vyhodnotí, zda předemtná společnost splňuje veškeré podmínky pro aplikaci leniency programu. Striktní dodržování všech předepsaných podmínek je nutné rovněž ve všech následujících fázích správního řízení, přičemž kompetence rozhodovat o splnění podmínek je výhradně v rukou ÚOHS. V případě kladného výsledku ÚOHS rozhodne o prominutí či snížení případné pokuty v rámci konečného posouzení celé věci před vydáním rozhodnutí, přičemž posouzení včetně jeho odůvodnění je následně součástí konečného rozhodnutí, které je přijato na konci správního řízení.

Jednoznačně nezbytné je rovněž zmínit skutečnost, že ÚOHS v rámci jednoho případu neposuzuje více žádostí o prominutí či snížení pokuty. Hlavním důvodem tohoto počínání je nezbytnost vyhodnocení přínosu poskytnutých informací s ohledem na dobu jejich poskytnutí a také míru, kterou posilují postavení ÚOHS při prokazování existence protisoutěžního jednání. Zároveň není brán zřetel na žádosti o prominutí pokuty podané po sdělení výhrad v rámci správního řízení stejně tak ani na žádosti o snížení pokuty, které byly podány až po vydání prvostupňového rozhodnutí v dané věci.

Součástí jakékoli žádosti o uplatnění leniency musí být rovněž informace o žádostech tohoto druhu podaných v minulosti jiným soutěžním orgánům pro ochranu hospodářské soutěže stejně tak jako o žádostech, které má soutěžitel v plánu podat v budoucnu.

4.4.1 Pravidla podání žádosti o leniency typu I

S ohledem na velké množství podmínek, které je nezbytné striktně dodržet, aby byla žadateli přiznána imunita vůči udělení pokuty, poskytuje ÚOHS

žadatelům o leniency typu I určité úlevy v podobě markeru, souhrnné žádosti či **podání žádosti v hypotetické podobě**. Podání žádosti v hypotetické podobě je založeno na možnosti potencionálního žadatele poskytnout ÚOHS soupis důkazů, které hodlá předložit v době, na které se s ÚOHS dohodnou. Hlavní rozdíl mezi hypotetickou a úplnou žádostí spočívá ve skutečnosti, že jak identita žadatele, tak identita ostatních účastníků kartelu zůstává v rámci hypotetické žádosti utajena. Rovněž za účelem objasnění povahy a obsahu důkazů mohou být použity nekompletní dokumenty, z nichž byly citlivé partie odstraněny. Naopak nezbytnou součástí žádosti v hypotetické podobě musí být explicitně vyjádřena povaha zboží či služeb dotčených údajnou kartelovou dohodou, její územní účinky stejně tak jako odhadovaná doba trvání kartelu. Na základě vyhodnocení informací poskytnutých v rámci žádosti v hypotetické podobě ÚOHS písemně informuje žadatele o výsledcích.

V případě, kdy soutěžitel podá úplnou žádost a ÚOHS následně rozhodne o tom, že příslušný žadatel nesplňuje všechny podmínky pro aplikaci leniency programu typu I, zbývají odmítnutému soutěžiteli dvě možnosti. Buď může žadatel požadovat navrácení dokumentů, které ÚOHS předložil jako součást žádosti, nebo může ÚOHS požádat, aby jeho podání zvažil jako možnou žádost o aplikaci leniency programu typu II, kde nejsou již podmínky pro aplikaci tak přísné.

4.4.2 Pravidla podání žádosti o leniency typu II

Na základě žádosti o snížení pokuty ÚOHS vyhodnotí předložené informace a důkazy, hodnotí se především přidaná hodnota těchto údajů, pokud žadatel splňuje společné podmínky pro aplikaci leniency programu ÚOHS žadatele písemně vyrozumí o podmíněném splnění podmínek pro snížení pokuty a rovněž o rozmezí, ve kterém by mu mohla být pokuta snížena.⁷⁴ Podmínečné splnění podmínek však není zárukou, že žadateli bude pokuta nakonec snížena, je rovněž potřeba, aby všeobecné podmínky byly plněny také po celou dobu správního řízení. Pokud se tak nestane nebo již v předběžném

⁷⁴ Podle bodu 2.3.2 Oznámení ÚOHS je toto sdělení žadateli poskytnuto nejpozději současně se sdělením výhrad.

závěru ÚOHS dospěje k rozhodnutí, že žadatel nemá nárok na snížení pokuty, je ÚOHS rovněž povinen žadatele písemně o tomto rozhodnutí informovat.

5. ANALÝZA OBSAHU MODELOVÉHO PROGRAMU A JEJÍ SOUVISLOSTI

V této kapitole budu analyzovat obsah modelového programu leniency, především ve spojitosti s okolnostmi, které jej přímo ovlivňují. Za tyto okolnosti považuji zejména právní úpravu přístupu k informacím během správních řízení o aplikaci leniency programu, vzájemné vztahy procedury narovnání a leniency stejně tak jako kriminální postih kartelů, kterému bude věnována pozornost v závěru této kapitoly. Vzhledem k orientaci celé této práce se ve všech bodech budu opět soustředit především na praxi v České republice.

5.1 Právní úprava přístupu k informacím

Na základě skutečností zmíněných v předchozích kapitolách je nutné konstatovat, že přístup informacím a zejména jejich následná výměna v rámci ECN hraje z hlediska aplikace programu leniency velmi důležitou roli. Z tohoto důvodu považuji za nezbytné se alespoň okrajově zmínit o fungování výměny a přístupu k informacím v rámci ECN.

Informace získané a předávané v rámci ECN jsou většinou velmi citlivé povahy, z tohoto důvodu je jim poskytnuta dvojitá ochrana. Jednak na komunitární a zároveň na národní úrovni existují předpisy, které přísně upravují podmínky zacházení z informacemi v rámci ECN. Za obecný právní základ pro zacházení z informacemi je považován⁷⁵ čl. 12 Nařízení 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 upravující podrobný postup při prosazování soutěžních pravidel zakotvených v čl. 81 a 82 SES. Toto nařízení vstoupilo v účinnost 1. května 2004 a plně tak nahradilo původní nařízení 17 z 6. února 1962. Vzhledem k přímému účinku, kterým je všeobecně každé nařízení nadáno, je toto nařízení způsobilé znemožnit aplikaci případných konfliktních ustanovení národního práva, které by mohly vést k omezení výměny informací.

⁷⁵ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.111

5.1.1 Původní právní úprava

V době před modernizací soutěžního práva chyběl v rámci ECN jakýkoli rozvinutější systém spolupráce z hlediska předávání informací. Ve skutečnosti se v té době jednalo o velmi omezenou spolupráci, která spočívala pouze ve vertikálním směru předávání informací mezi Evropskou komisí a některými NCA, nikoliv však mezi jednotlivými NCA navzájem.⁷⁶ Krokem kupředu se stalo již výše zmiňované Nařízení 1/2003, které rozšiřuje kompetence v této oblasti a opravňuje jednotlivé členy ECN k výměně informací mezi sebou navzájem. Vzhledem k tomu, že výměna informací mezi členy představuje nezbytný předpoklad pro efektivní fungování ECN a tedy i správnou aplikaci čl. 81 a 82. SES, se jedná o významný posun v této oblasti.

Z pohledu České republiky byla právní úprava zacházení s informacemi a přístupu k informacím obsaženým ve spisu v rámci správního řízení o aplikaci leniency programu založena na ustanoveních zákona o správním řízení až do 1. září roku 2009. Informace získané v rámci řízení o leniency představují jedinou výjimku z jinak univerzálních pravidel předávání informací v rámci ECN. Všeobecně platí, že dokumenty, které obsahují obchodní tajemství, nejsou volně přístupné. Výjimka z tohoto pravidla může být uplatněna pouze tehdy, pokud dokumenty obsahující obchodní tajemství jsou stranami sporu vyžadovány jako nezbytné důkazy k vydání rozhodnutí.

V současné době je samotná žádost o aplikaci mírnějšího režimu při ukládání pokut považována za obchodní tajemství a dokumenty předložené v rámci této žádosti nejsou během zahájeného soudního řízení přístupné až do doby, kdy je vydáno sdělení výhrad, přičemž toto pravidlo se týká soudních sporů zahájených na základě zákona o správním řízení.

⁷⁶ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.110

5.1.2 Současná právní úprava

Přístup k informacím obsaženým ve spisu se aktuálně řídí speciálním ustanovením zákona č. 155 ze dne 7. května roku 2009, kterým byl novelizován původní zákon č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Nahlížení do spisu je konkrétně upraveno v § 21c, který říká, že z nahlížení do spisu jsou vyloučeny veškeré jeho části, které obsahují obchodní tajemství, avšak spis musí vedle takového druhu listin rovněž obsahovat i listiny, ze kterých bylo toto tajemství odstraněno. Naopak informace, které neobsahují obchodní tajemství, nejsou z nahlížení do spisu vyloučeny a mohou být zcela volně vyžadovány.

5.2 *Procedura narovnání versus leniency*

Procedura narovnání, nebo-li zjednodušené řízení či *settlement procedure*, bezprostředně souvisí s programem leniency. Jedná se o aktuální trend, který si klade za cíl odlehčení velmi zatíženého aparátu Evropské komise. Procedura narovnání v antitrustových záležitostech má svůj původ zejména v jurisdikcích, kde jsou kartelové dohody tradičně kvalifikovány jako trestné činy.⁷⁷ Není proto překvapující, že největší zkušenosti s touto procedurou mají USA, kde je tohoto institutu využíváno již řadu let.

S postupem času se však procedura narovnání těší stále větší oblibě soutěžních orgánů a dochází tak k jejímu permanentnímu rozšiřování. V souvislosti s protisoutěžními jednáními, které spadají do kompetencí Evropské komise byla tak procedura narovnání v červnu roku 2008 oficiálně implementována také v Evropské unii. Právní úprava procedury narovnání je obsažena v Nařízení Komise ES č.622/2008, kterým se mění Nařízení č. 773/2004 s ohledem na postup při narovnání kartelů. Toto nařízení umožňuje stranám soudního řízení přistoupit k alternativnímu způsobu vedení tohoto řízení, což zahrnuje rovněž zvláštní pravidla i lhůty řízení. V souvislosti z výše

⁷⁷ V této souvislosti je potřeba zmínit, že od 1. ledna roku 2010 se rovněž Česká republika řadí mezi země, kde jsou nejzávažnější protisoutěžní delikty kvalifikovány jako trestné činy. Avšak základ soutěžní právní úpravy bude i nadále spočívat ve správních řízeních.

zmiňovaným nařízením bylo publikováno⁷⁸ také Oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů, které vysvětluje nově přijatou právní úpravu. Tyto dva dokumenty bývají označovány jako tzv. settlement package a jsou živým důkazem toho, že Evropská komise stále aktivně hledá prostředky k dosažení, co nejlepších výsledku v oblasti kartelů, především prostřednictvím prevence, tzn. odrazování podniků od kartelových ujednání.⁷⁹

5.2.1 Obsah procedury narovnání a její cíle

V praxi procedura narovnání představuje určitý druh dohody mezi soutěžním orgánem a soutěžitelem, který se kvůli porušení pravidel hospodářské soutěže stal účastníkem soudního řízení. V rámci takového druhu dohody se obě strany vzdávají některých práv⁸⁰ jež by jim za standardních okolností náležela. V praxi se jedná o doznání viny k účasti na protisoutěžním deliktu výměnou za snížení pokuty ze strany příslušného soudního orgánu.⁸¹

Primárním cílem procedury narovnání je urychlení a zjednodušení soudního řízení v případech, kdy účastníci souhlasí se závěry soutěžního orgánu. Vlivem urychlení a zjednodušení řízení dochází ke zvýšení efektivity šetření a soutěžní orgán je schopen řešit více případů. V této souvislosti dochází rovněž ke zvyšování počtu vyřešených případů, což posiluje prosazování veřejného zájmu i odstrašující účinek na dotčené a další soutěžitele.

5.2.2 Vzájemný vztah procedury narovnání a leniency

Na první pohled by nemohla zdát, že procedura narovnání a procedura narovnání a leniency jsou téměř identické, ale opak je pravdou. Hlavní rozdíl

⁷⁸ ÚV C 167/01 2008

⁷⁹ CENTELLO, T. *The new settlement procedure in selected cartel cases*. ECCPN, 2008, č. 2, s. 35, dostupné na: http://ec.europa.eu/comm/competition/publications/cpn/cpn2008_2.pdf

⁸⁰ V případě soutěžních orgánů se jedná především o právo uložit vyšší pokutu, v případě účastníků řízení jde o ztrátu některých procesních práv a možnosti zproštění obvinění ze spáchání protisoutěžního deliktu.

⁸¹ ČEKAL, D., NAVRÁTIL, D. *Procedura narovnání v antitrustových věcech*. In: Competition Day 13.-14.5. 2009. Publikováno ÚOHS dne 16.4.2009, s.32. Dostupné na: http://www.competitionday.cz/getdoc/8853bddf-8301-4ce2-821ab35c749baffa/Comp_Day_CZ_web_maly.aspx

spočívá v tom, že zatímco leniency má působit preventivně, v případě narovnání se jedná o působení následné, tedy až v době, kdy dojde k soudnímu řízení. V praxi procedura narovnání znamená, že pokud během soudního řízení účastník kartelu dozná vinu, může mu být příslušným soutěžním orgánem snížena výše pokuty než byla původně zamýšlena. Zároveň dochází ke snížení nákladů a ke zkrácení doby trvání takového řízení.

Velmi diskutovaný vztah mezi těmito dvěma procedurami okomentovala rovněž Evropská komisařka pro hospodářskou soutěž Neelie Kroes, která ve svém projevu předneseném dne 19. září 2008 ve Fiesole sdělila, že se jedná o dva zcela odlišné instrumenty v boji proti kartelům a jejich podobnost spočívá pouze v tom, že se jedná o formální dobrovolné postupy v řízení o kartelech. Jak již bylo uvedeno, nejedná se tedy o dva protichůdné jevy, nýbrž o postupy, které se doplňují, protože leniency je především nástrojem vyšetřovacím a narovnání je nástrojem uplatňovaným až během soudního řízení.⁸² V této souvislosti je nutné podotknout, že oba tyto nástroje je možné využít kumulativně v rámci jednoho řízení.

V případě laického a velmi zevrubného poznání těchto dvou procedur mohlo docházet k určitým záměnám obou nástrojů. Tato záměna poté následně mohla vyvolávat pocit, že leniency program ztrácí ve spojitosti s procedurou narovnání svůj význam. Aby k tomuto nedocházelo, je stanovena maximální hranice snížení pokuty v rámci zjednodušeného řízení na 10%.

5.3 Kriminální postih kartelů

Trestní postih osob uzavírající kartelové dohody není běžnou praxí v EU, nicméně je potřeba říci, že se zároveň nejedná o žádnou novinku a v řadě členských zemí EU je účast na kartelu kriminalizována již delší dobu, zmiňme například Dánsko, Francii či Německo. Z mimoevropských zemí je trestní postih kartelů aplikován v USA nebo Austrálii. Od 1. ledna roku 2010, kdy

⁸² KROES, N. *Speech/08/445. Settlement in cartel cases*. Fiesole, European University Institute, 19. září 2008, dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/08/445&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

vstoupil v účinnost nový trestní zákoník⁸³ k výše uvedeným zemím přibyla také Česká republika.

Trestní postih osob uzavírajících kartelové dohody má na jedné straně preventivní charakter. Měl by odrazovat soutěžitele od uzavírání těchto dohod, především se jedná o nejzávažnější kartely o cenách a o rozdělení trhu. Na straně druhé by však měla kriminalizace kartelů umožnit také přímý postih osob, jež jsou za sjednání kartelu odpovědné. Velmi často se totiž stává, že kartelové dohody bývají uzavírány vysoce postavenými manažery tajně, aniž by o tom věděli samotní majitelé příslušného podniku. Tato skutečnost způsobuje určitou nespravedlnost, a to z toho důvodu, že během správního řízení o uložení pokuty za porušení hospodářské soutěže je vždy pokuta udělována podniku jako celku, tedy potažmo majiteli. Osoby, které nesou přímou odpovědnost za existenci kartelu tak zůstávají během správního řízení nepotrestány. Je nutné dodat, že trestní postih osob podílejících se na sjednávání kartelu je mnohem citelnější hrozbou než uložení pokuty od soutěžního orgánu

5.3.1 Trestní postih kartelů v České republice

Jak již bylo uvedeno výše z účinností od 1. ledna roku 2010 se kartelové dohody, po vzoru mnohých evropských zemí⁸⁴, staly trestným činem rovněž v České republice. Trestní postih, který je omezen pouze na horizontální kartely, je zakotven v § 248 odst. 2-4 nového trestního zákoníku, kam byl příslušný odstavec do textu zařazen na základě připomínek ÚOHS, který trestní postih kartelistů jednoznačně podporuje. Na základě tohoto paragrafu hrozí konkrétním fyzickým osobám podílejícím se na uzavírání kartelových dohod trest odnětí svobody až do tří let, zákaz činnosti a dále také propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Méně závažné protisoutěžní delikty, míněno vertikální dohody, zneužití dominantního postavení či nepovolené spojení podniků, jsou z dosahu

⁸³ Nový trestní zákoník byl dne 8. ledna 2009 přijat Parlamentem ČR a následně dne 9. února 2009 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 40/2009 Sb.

⁸⁴ Zkušenosti ze zemí, kde je trestní postih kartelů aplikován jednoznačně ukazují, že hrozba kriminálního postihu kartelistů je nejúčinnějším odstrašujícím faktorem odrazujícím od páchání takového druhu deliktů.

působnosti nového trestního zákoníku. Z této skutečnosti vyplývá, že § 248 zcela přesně vymezuje, jaké jednání je trestným činem a jaké nikoliv. Tento postup přináší jednoznačně pozitivní změnu oproti předchozí vágní úpravě v podobě § 127 trestního zákona, který hovořil pouze o porušování závazných pravidel hospodářského styku. Na obhajobu původní právní úpravy uveďme, že byla přijata již v roce 1961, tedy v době, kdy český právní řád soutěžní právo neznal. Tento fakt se stal spolu s vágností tohoto ustanovení asi hlavním důvodem, proč zmíněný paragraf nebyl nikdy aplikován.

Jednoznačně je potřeba podotknout, že účinnost nového trestního zákoníku, v němž je zakotvena skutková podstata trestného činu uzavření kartelové dohody, v žádném případě neomezuje pravomoci či působnost ÚOHS, který i nadále zastává hlavní roli v odhalování a trestání kartelových dohod.

5.3.2 Názory odborné právní veřejnosti

Zavedení skutkové podstaty trestného činu uzavírání kartelových dohod do nového trestního zákoníku vyvolalo mnoho bouřlivých debat mezi zainteresovanou veřejností. Na všeobecné úrovni lze konstatovat, že kriminalizace kartelů se neseťkává s pochopením jak v řadách právníků, tak ani mezi vlastníky soutěžních subjektů. Argumentují tím, že nový trestní zákoník neřeší stávající problémy s vymáháním dodržování práva na ochranu hospodářské soutěže, ale řeší další závažné otázky a přináší do této oblasti nové problémy.

Jedním z důvodů, který je právní veřejností uváděn jako slabina této nové právní úpravy, je určitá skepse nad schopností policie, státních zástupců a trestních soudů pochopit podstatu soutěžních deliktů. Advokátka pražské advokátní kanceláře Kinstellar Zuzana Valoušková⁸⁵ se neztotožňuje s tím, že trestní stíhání protisoutěžních deliktů bude v rukou obecných vyšetřujících orgánů a vyjadřuje určitou pochybnost nad zajištěním potřebné odbornosti a specializace těchto orgánů, což ji rovněž přivádí na myšlenku zneužití této

⁸⁵ VALOUŠKOVÁ, Z. *Kriminalizace kartelů – nad paragrafem 248 trestního zákoníku*. In: Antitrust – revue soutěžního práva, nulté číslo. Dostupné na: <http://www.antitrust.cz/zuzana-valouskova-kriminalizace-kartelu-nad-paragrafem-248-trestniho-zakoniku-p-9.html>

skutkové podstaty. Obdobný názor vyjadřuje rovněž Radek Pokorný⁸⁶ z advokátní kanceláře Pokorný, Wagner & spol., který říká, že hrozba trestního postihu kartelů se snižuje pokud nejsou příslušné orgány schopny jej v praxi správně aplikovat. Současně vzhledem k závažnosti tohoto postihu se rovněž obává účelové aplikace a zneužívání tohoto ustanovení. Oba dva advokáti se shodují v tom, že nová právní úprava nereflektuje situaci v České republice a schopnost orgánů činných v trestním řízení takové jednání kvalifikovaně vyšetřit a postihovat.

Uvedené argumenty jsou určitě oprávněné a není možné je podceňovat. Je pravdou, že trestněprávní postih kartelů v trestním zákoníku má určité rezervy a potřeboval by drobné úpravy⁸⁷ i to, že orgány činné v trestním řízení opravdu mohou mít nedostatek znalostí a zkušeností vypořádat se s takto složitou problematikou. Nicméně vždy existuje odpověď na takový druh argumentu a je možné najít řešení zmiňovaných problémů. Osobně se ztotožňuji s názorem místopředsedy ÚOHS Roberta Nerudy⁸⁸, který uvádí, že nedostatek zkušeností příslušných orgánů je potřeba řešit doplněním jejich znalostí, nikoliv však konečnou rezignací na trestněprávní ochranu pravidel hospodářské soutěže.

5.3.3 Vliv kriminalizace kartelů na aplikaci programu leniency

Za nejzávažnější problém, který je spojen s kriminalizací kartelů, považuji narušení jednoho z předních cílů soutěžní politiky jak v České republice, tak v EU. Považuji za něj odhalování kartelů, především za pomoci aplikace programu leniency. Největším nedostatkem právní úpravy trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže je chybějící provázanost s programem leniency. Je evidentní, že trestní postih fyzických osob odpovědných za uzavření kartelové dohody snižuje motivaci těchto osob přiznat spáchání protisoutěžního deliktu a poskytnout soutěžním orgánům tak

⁸⁶ POKORNÝ, R. *Bude možnost trestního postihu kartelů v ČR přínosem a přispěje k efektivnějšímu vymáhání soutěžního práva?* In: Competition Day 13.-14.5. 2009. Publikováno ÚOHS dne 16.4.2009, s.30. Dostupné na: http://www.competitionday.cz/getdoc/8853bddf-8301-4ce2-821a-b35c749baffa/Comp_Day_CZ_web_maly.aspx

⁸⁷ Shodně výsledky ankety. Dostupné na : <http://www.antitrust.cz/pollbooth.php?op=results&pollid=5>

⁸⁸ NERUDA, R. *Nejen o kriminalizaci kartelů* .6.1.2009. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nejen-o-kriminalizaci-kartel.html>

informace o kartelu, pokud by tyto informace proti nim mohly být použity následně během trestního řízení. Výměnou za takový druh spolupráce zůstává totiž pouze prominutí či snížení pokuty ukládané podniku, nikoliv však prominutí sankce odpovědným fyzickým osobám. Obava, že dobrovolně předložené důkazy v rámci správního řízení budou v konečné fázi použity jako důkazy proti konkrétní osobě v následném trestním řízení mohou vést k méně častému využívání leniency programů, které se v praxi osvědčují jako efektivní nástroj usnadňující odhalování a prokazování kartelů. V konečném důsledku by tato skutečnost mohla mít dopad na snížení celkové efektivity vymáhání soutěžního práva. Závěrem je nutné zmínit, že ani tato hrozba není zcela reálná, především z toho důvodu, že podnik podávající žádost o aplikaci leniency programu je odlišnou osobou od jednotlivce, který ve skutečnosti kartel uzavřel. Majitelé podniku mnohdy nemusí mít zájem na ochraně svého zaměstnance, který kartel uzavřel a udržoval.

ZÁVĚR

Kartelové dohody horizontálního typu jsou nejzávažnějším protisoutěžním deliktem. Dohody vedou nejen ke zvýšení cen zboží či služeb, ale zároveň kvůli omezování soutěže odstraňují tlaky, které za obvyklých podmínek na trhu nutí soutěžitele k inovacím výrobních procesů. V konečném důsledku tento druh praktik vede z dlouhodobého hlediska až ke ztrátě konkurenceschopnosti firem. Z těchto důvodů je boj proti kartelovým dohodám jednou z nejdůležitějších priorit soutěžních orgánů jak na evropské, tak na národní úrovni. Vzhledem k povaze kartelových dohod je jejich vyšetřování velice obtížné a ne vždy vede v konečné fázi k jejich odhalení. S ohledem na tyto skutečnosti mají velký vliv na odhalování samotní soutěžitelé, kteří jsou do kartelových dohod zapojeni a jsou ochotni své jednání ukončit za specifických podmínek, jež jim umožňují úlevy. Za účelem zefektivnění odhalování nejzávažnějších protisoutěžních deliktů byl vytvořen Modelový program leniency, který je aplikován nejen v rámci EU, ale rovněž v jednotlivých členských státech.

Touha po zvýšení efektivity odhalování protisoutěžních deliktů vedla členy ECN k revizi leniency programu a k vytvoření nového Modelového programu leniency ECN, jež se i přes svou právní nezávaznost stal předlohou pro novelizace jednotlivých leniency programů aplikovaných v členských státech EU. Již tři roky po přijetí Modelového programu leniency ECN v září roku 2006 došlo v naprosté většině členských zemí EU k revizi jejich leniency programů právě za účelem větší konvergence s Modelovým programem ECN, avšak i přes veškeré snahy existují mezi aplikovanými programy leniency drobné odchylky. Vzhledem ke svým omezeným zkušenostem s aplikací leniency programů nedosahují členské státy v jeho aplikaci takových úspěchů jako Evropská komise, avšak na všeobecné úrovni je možné konstatovat, že revize programů vedly v jednotlivých členských státech ke zvýšení počtu odhalených kartelů.

Česká republika jako jedna z prvních členských zemí EU přijala svůj první program shovívavosti již v roce 2001, avšak v jeho počátcích se program setkal pouze s minimálními aplikačními úspěchy. Od července roku 2001 do června roku 2007 ÚOHS zaznamenal pouhé čtyři žádosti o aplikaci leniency programu, neboť se v tomto systému vyskytovalo mnoho nedostatků. Jedním z hlavních problémů bylo zahrnutí vertikálního typu kartelových dohod, poněvadž tyto dohody nenesou až takovou míru nebezpečnosti. V původním programu shovívavosti mohl kartelista důsledně zvážit, zda je pro něj nahlášení kartelu výhodné či nikoliv. Pro podniky se zde tak naskytovala možnost vyvázat se z distribuční smlouvy, která pro ně byla nevýhodná. Z těchto důvodů je nový Modelový program leniency zaměřen pouze na kartelové dohody horizontálního typu.

Rovněž nedostatečné vymezení právního základu a nejistota v postupech správního řízení přispěly k tomu, že 28. června roku 2007 byl vydán nový Modelový leniency program, který je založen na bázi Modelového programu leniency ECN a měl by přispět k zefektivnění celého procesu aplikace. Za účelem větší podpory jeho využívání ÚOHS roku 2007 rovněž zřídil samostatný odbor, který se zabývá výlučně odhalováním a prokazováním zakázané horizontální spolupráce mezi konkurenty. Ačkoliv v následujícím roce nebylo vydáno rozhodnutí o horizontálním kartelu o větší úspěšnosti nového leniency programu svědčí několikanásobné zvýšení počtu žádostí oproti předchozím létům. Od roku 2007 ÚOHS přijal osm žádostí o leniency typu I, jednu žádost o leniency typu II, jednu souhrnnou žádost a šest žádostí o marker.

Na základě výše uvedených údajů je jednoznačné, že Modelový program leniency přináší první ovoce, nicméně mohl by fungovat ještě mnohem lépe, pokud by došlo k odstranění problémů brzdících jeho další vývoj. Jako největší slabinu aktuálně platného leniency programu hodnotím nedostatek legislativy potřebný k harmonizaci postupu ÚOHS s evropskými soutěžními orgány. Byť Modelový program leniency aplikovaný v České republice teoreticky vychází z evropských předpisů k praktické harmonizaci postupů ÚOHS a evropských soutěžních orgánů zatím stále nedošlo z důvodu chybějícího legislativního rámce. Aktuální leniency program má podobu oznámení ÚOHS, kterému schází

opora v zákoně. Domnívám se, že pokud by byla v České republice přijata odpovídající zákonná úprava mohl by leniency program fungovat ještě mnohem efektivněji a setkal by se s mnohem větším úspěchem. V souvislosti se zmíněnými fakty je rovněž potřeba poukázat na roli utajení žadatele o leniency. Evropská komise klade velký důraz na dodržování tohoto principu s ohledem na to, že základním předpokladem pro uplatňování leniency je důvěra žadatelů v to, že si podáním žádosti pomohou, nikoliv uškodí. Česká právní úprava bohužel utajení identity žadatele neumožňuje. Jakmile ÚOHS zahájí vyšetřování ostatních účastníků kartelu je povinen se řídit platným správním řádem, který se poněkud míjí s účelem leniency. Z toho vyplývá, že ostatní účastníci kartelu se ihned po zahájení řízení dozvědí, kdo žádost o leniency podal a mají mnohem větší možnost přizpůsobit svou vlastní obranu. S ohledem na to, že kartely mají velmi často mezinárodní charakter, žadatelem o leniency bývá často mezinárodní společnost, jež zahájila řízení ve více zemích zároveň. Soudě podle ohlasu se velmi často stává, že tyto mezinárodní společnosti jsou zaskočeny odlišným postupem v České republice.

Vzhledem k nízkému počtu odhalených kartelů v posledních letech v České republice v porovnání s výsledky EU se domnívám, že jedním z faktorů, který negativně ovlivňuje výsledky v České republice je nedostatečná personální kapacita ÚOHS v této oblasti. Pokud by došlo k posílení kapacit ÚOHS vzrostla by dle mého názoru také hrozba reálného odhalení podniků porušujících hospodářskou soutěž. Pokud pak bude hrozba odhalení vnímána podniky jako skutečná, lze očekávat také zvýšení využití leniency programu.

SUMMARY

The horizontal cartel agreements represent the most serious counter-competitive behaviour. These agreements lead not only to the increase of prices and services but at the same time, due to limitation of competition, supersede the pressures that on usual conditions on the market force the competitor to introduce production processes innovations. As a result, this type of practices leads in the long-term up to the loss of competitiveness of a company. For these reasons, the fight against cartel agreements is one of the most important preferences of competition authorities both on European and national level. The investigation of cartel agreements is - with regard to their nature - very difficult and not always necessarily leads to their detection. With regard to these matters, the important influence on detection rests in the hands of competitors who are engaged in such cartel agreements and who are willing to terminate its counter-competitive behaviour under particular conditions enabled by the relieves. In order to streamline the detection of this most serious counter-competitive behaviour the creation of the Leniency Model Programme took place. This programme is applied not only at the EU level but also in particular member states.

The desire for improving the effectiveness of detection of counter-competitive behaviour and acts led the ECN members to the revision of the Leniency Programme and to creation of the new ECN Model Leniency Programme that, despite its legal non-liability, became the pattern for amendments of particular leniency programmes applied in EU member states. Already three years after the adoption of the ECN Leniency Model Programme in September 2006 the revision of the national leniency programmes took place in most of EU member states just for the purpose of better convergence with ECN Leniency Model Programme. However, despite all efforts, there are minor divergences among applied leniency programmes. With regard to their limited experience with application of leniency programmes the member states do not achieve such success as does the European Commission; however, on general basis it is possible to state that the revisions of programmes in particular member states led to increase in number of detected cartels.

The Czech Republic adopted its leniency programme as one of the first countries among the EU member states already in 2001 but the programme had encountered only minimal success with its application in its early moments. From July 2001 to June 2007 the Office for the Protection of Competition registered only four requests on application of leniency programme because the system suffered many imperfections. One of the main problems was the inclusion of vertical cartel agreements into the system since these agreements do not represent such high level of seriousness. In the original leniency programme the cartelist could thoroughly consider whether the reporting of the cartel is advantageous to him or not. The companies could, therefore, make use of the possibility to unbind themselves from disadvantageous distribution agreements. For these reasons, the new Leniency Model Programme is focused only on horizontal cartel agreements.

The insufficient definition of the legal basis together with the uncertainty concerning administrative procedures contributed towards the release of new Leniency Model Programme on 28 June 2007. This new Leniency Model Programme is based on ECN Leniency Model Programme and it should conduce to streamlining the application process.

With a view to facilitate its use, the Office for the Protection of Competition in 2007 established an independent section that deals exclusively with detecting and proving the forbidden horizontal cooperation among competitors. Although even a single decision was not rendered in the next year, the severalfold increase in number of applications compared to preceding years shows evidence of better effectiveness of this programme. Since 2007, the Office for the Protection of Competition accepted eight applications for leniency type I, one application for leniency type II, one complex application, and six applications for marker.

On the basis of above-mentioned indications it is clear that the Leniency Model Programme bears its first fruit. However, the programme could work much better, if the problems obstructing its development would be eliminated. The lack of legislation necessary for harmonization of procedures of the Office for the

Protection of Competition with the procedures of European competition authorities is in my opinion the main weakness of the applicable Leniency Programme. Though the Model Leniency Programme applied in the Czech Republic in theory results from the European legislation, the harmonization of procedures of the Office for the Protection of Competition with those of European competition authorities has not been reached in practice because of lack of legislative framework. The up-to-date Leniency Programme has the form of notice of the Office for the Protection of Competition which has no support in law.

I assume that if the Czech Republic would adopt appropriate legal regulations the Leniency Programme could work much more effectively and be successful. In connection with the mentioned information it is also necessary to point out to the role of privacy of the applicant. The European Commission insists on following this principle with regard that the fundamental prerequisite for application of leniency is and should be the reliance of the applicants that the submission of the application will help, not harm them. Unfortunately, the Czech legal regulation does not enable the privacy of the applicant. Once the Office for the Protection of Competition starts the investigation of other participants in the cartel, it is obliged to follow applicable administrative rules and regulations, which passes by the purpose of the Leniency Programme. This implies that the other participants to the cartel are immediately after initiating the proceedings informed about who submitted the application for leniency programme and also have much better possibility to adopt measures for their own defence. With regard that cartels are often of international character, the applicant for leniency is usually an international company initiating proceedings in more countries at once. Judging by echoes, these international companies are very often surprised by different procedure used in the Czech Republic.

With regard to small number of detected cartels in the Czech Republic in recent years compared to results in EU I assume that one of the elements negatively influencing the results in the Czech Republic is the insufficient capacity of human resources of the Office for the Protection of Competition in this domain. In my opinion, the increase of these capacities would also increase the threat of real discovery of companies violating the economic competition. If

the companies will perceive this threat as real, it is possible to expect increased use of the leniency programme.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

KNIŽNÍ DÍLA

GRUBLOVÁ, E. *Podniková ekonomika*. 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2001, 404 s. ISBN 80-86122-75-1

HOLMAN, R. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 539 s. ISBN 8071793809.

KNAP, K. *Právo hospodářské soutěže*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1973, 210 s.

MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2006, 205 s. ISBN 80-247-1678

MOTTA, M. *Competition Policy: Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 616 s. ISBN 0521016916.

MUNKOVÁ, J., KINDL, J. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007, 428 s. ISBN 978-80-7179-550-6.

MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J. *Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 430 s. ISBN 80-7179-440-6.

NERUDA, R., RAUS, D. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005, 360 s. ISBN 80-251-0394-3

PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 220 s. ISBN 978-80-7400-077-5

TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a.s. 2004. 306 s. ISBN 8072014781.

ODBORNÉ ČLÁNKY A DALŠÍ POUŽITÉ PRAMENY

BEDNÁŘ, J. *Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž*. [citováno 5. ledna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

CARROTS, D. J. *Leniency anf Fines in EC Cartel Cases*. *European Competition Law Review*, 2009, č.1

ČEKAL, D., NAVRÁTIL, D. *Procedura narovnání v antitrustových věcech*. In: *Competition Day 13.-14.5. 2009*. Publikováno ÚOHS dne 16.4.2009. [citováno 10. února 2010]. Dostupné na:

http://www.competitionday.cz/getdoc/8853bddf-8301-4ce2-821a-b35c749baffa/Comp_Day_CZ_web_maly.aspx
CENTELLO, T. *The new settlement procedure in selected cartel cases*. ECCPN, 2008, č. 2. [citováno 7. února 2010]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/comm/competition/publications/cpn/cpn2008_2.pdf

European Commission. DG Competition. *Cartel – Statistic*. Brusel: EU Commission. [citováno 3. února 2010]. Dostupné na:
<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>.

European Commission. DG Competition. *Competition: revised Leniency Notice-frequently asked questions* (Memo/06/469) Brusel: European Commission, vydáno 7. prosince 2006 [citováno 22. října 2009]. Dostupné na: <http://europa.eu>.

European Commission. DG Competition. *ECN Model Leniency Programme*. Brusel: EU Commission [citováno 11. února 2010]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf

European Commission. DG Competition. *ECN Model Leniency Programme: Report On Assessment Of The State Of Convergence*. [citováno 4. listopadu 2009]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_programme.pdf

European Commission. DG Competition. *List of authorities accepting summary applications as provided by the ECN Leniency model programme in Type IA cases*. Brusel: EU Commission [citováno 11. října 2009]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/competition/ecn/accepting_nca.pdf.

European Commission. DG Competition. *Reports on Competition Policy*. Brusel: EU Commission. [citováno 3. února 2010]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/competition/annual_reports/.

KROES, N. *Speech/08/445. Settlement in cartel cases*. Fiesole, European University Institute, 19. září 2008. [citováno 3. února 2010]. Dostupné na:
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/08/445&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

NERUDA, R. *Nejen o kriminalizaci kartelů*. 6.1.2009. [citováno 25. ledna 2010]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nejen-o-kriminalizaci-kartel.html>

PETR, M. *Legislativní změny v uplynulém roce*. Brno: ÚOHS. 25.10.2007. [citováno 21. ledna 2010]. Dostupné na:
www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/co_noveho/Petr_Legislativni_zmeny.ppt

POKORNÝ, R. *Bude možnost trestního postihu kartelů v ČR přínosem a přispěje k efektivnějšímu vymáhání soutěžního práva?* In: Competition Day 13.-14.5. 2009. Publikováno ÚOHS dne 16.4.2009. [citováno 5. února 2010] Dostupné na:

http://www.competitionday.cz/getdoc/8853bddf-8301-4ce2-821a-b35c749baffa/Comp_Day_CZ_web_maly.aspx

POSPÍŠIL, I. *Vyjádření k počtu přijatých žádostí o program shovívavosti*. Brno: UOHS, 10. února 2009. [citováno 7. ledna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospisil_Leniency.ppt

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2002*. [citováno 2. února 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2007*. Brno: ÚOHS 2008 [citováno 7. prosince 2009]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava_2007.pdf

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2008*. Brno: ÚOHS 2009 [citováno 10. února 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava_2008.pdf

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2001*. . Brno: ÚOHS 2002 [citováno 1. listopadu 2009]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava2001.pdf

VALOUŠKOVÁ, Z. *Kriminalizace kartelů – nad paragrafem 248 trestního zákoníku*. In: Antitrust – revue soutěžního práva, nulté číslo. [citováno 12. února 2010]. Dostupné na: <http://www.antitrust.cz/zuzana-valouskova-kriminalizace-kartelu-nad-paragrafem-248-trestniho-zakoniku-p-9.html>

Internetové stránky jednotlivých NCA citované v textu.

POUŽITÉ PŘEDPISY A POKYNY ČR

Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (Leniency program). Brno: UOHS [citováno 10.ledna 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/kartely-a-dominance/novy-leniency-program>

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů

POUŽITÉ PŘEDPISY A POKYNY EU

Nařízení č.773/2004 ES, o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES ze dne 7. dubna 2004, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení Rady o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy, č. 1/2003, ve znění pozdějších předpisů

Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (OJ 1996 C 207, str.4-6)

Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2002/C 45/03)

Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2006/C 298/11)

Oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů. (2008/C 167/01)

Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě soutěžních úřadů SES (OJ 2004 C 101/03 s. 43-53)

Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva společenství (C 372)

Pokyny o metodě stanovování pokut udělených podle s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ES (98/C 9/03)

Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02)

POUŽITÁ JUDIKATURA

27/76 *United Brands*, [1978] ECR 207

85/76 *Hoffman – La Roche*, [1979] ECR 461

C-41/90 *Höfner*, [1991] ECR I-1979

Rozhodnutí ÚOHS ze dne 9.2. 2007 *Kartel PISU*, sp. zn. S 222/06

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: Seznam členských států EU a příslušných orgánů aplikujících leniency program

PŘÍLOHA Č. 2: Právní úprava leniency programů v EU

PŘÍLOHA Č. 1: Seznam členských států EU a příslušných orgánů aplikujících leniency program

Austria - Bundeswettbewerbsbehörde (Federal Competition Authority)

Belgium - Conseil de la Concurrence/Raad voor de Mededinging (Competition Council)

Bulgaria - Commission on Protection of Competition

Cyprus - Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού -ΕΠΑ (Commission for the Protection of Competition-CPC)

The Czech Republic - Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (Office for the Protection of Competition)

Denmark - Konkurrencestyrelsen (Danish Competition Authority)

Estonia - Konkurentsiamet (Estonian Competition Board)

Finland - Kilpailuvirasto (Finnish Competition Authority)

France - Autorité de la concurrence (French Competition Authority)

Germany - Bundeskartellamt (Federal Cartel Office)

Greece - Hellenic Competition Commission

Hungary - Gazdasági Versenyhivatal (GVH - Hungarian Competition Authority)

Ireland - The Competition Authority

Italy - Autorità garante della Concorrenza e del Mercato

Latvia - Konkurences padome (Competition Council Republic of Latvia)

Lithuania - Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (Competition Council of the Republic of Lithuania)

Luxembourg - Conseil de la Concurrence - Inspection de la Concurrence

The Netherlands - Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)

Poland - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Office for Competition and Consumer Protection)

Portugal - Autoridade da Concorrência

Romania - Competition Council

Slovakia - Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (AMO -Antimonopoly Office of the Slovak Republic)

Slovenia - Urad RS za varstvo konkurence (Competition Protection Office)

Spain - Comisión Nacional de la Competencia

Sweden - Konkurrensverket (Swedish Competition Authority)

The United Kingdom - Office of Fair Trading (OFT)

PŘÍLOHA Č. 2: Právní úprava leniency programů v EU

ECN member	Name and Legal basis of the leniency programme	Entry into force of the leniency programme	Ongoing revision
Austria	Title: Kronzeugenregelung Legal basis: Sec. 11 para. 3 to 6 Competition Act	1 January 2006	No
Belgium	Title: Immunity from Fines and Reduction of Fines in Cartel Cases Legal basis: Competition Council Notice on immunity from fines and reduction of fines in cartel cases. Article 49 and Article 11 §3 of the Belgian Competition Act of 10 June 2006 as coordinated on 15 September 2006.	22 October 2007	No
Bulgaria	Legal basis: Article 101 of Law on Protection of Competition, State Gazette, Issue 102 of 28.11.2008 (entered into force on 2 December 2008) Programme on Immunity from Fines or Reduction of Fines in case of participation of an undertaking in a secret cartel, adopted by Decision No 112/10.02.2009 of the Commission on Protection of Competition pursuant to Article 101 (5) of the Law on Protection of Competition	First Leniency Programme: January 2003 Second Leniency Programme: 10 February 2009	No
Cyprus	Legal basis: Law on the Protection of Competition 13(I)/2008 See footnote 12 of the Report.	18 April 2008	Yes
Czech Republic	Title: Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (Leniency Programme on Imposition of Fines) Legal basis: Article 22 of the Act No. 143/2001 Coll., on the Protection of Competition and on amendment to certain Acts (Act on the Protection of Competition) The Leniency Programme also includes Notices C 101, 27/4/2004 on Leniency Application Programme for Setting Fines in Cartel Cases and C 298, 8.12.2006	First Leniency Programme: 1 July 2001 Second Leniency Programme: 28 June 2007	No
Germany	Title: Bekanntmachung Nr. 9/2006 über den Erlass und die Reduktion von Geldbußen in Kartellsachen – Bonusregelung vom 7. März 2006 (Notice no. 9/2006 of the Bundeskartellamt on the immunity from and reduction of fines in cartel cases - Leniency Programme - of 7 March 2006) Legal basis: Art. 81 sec. 7 Act against Restraints of Competition	7 March 2006	No
Denmark	Title: Det Danske Straflempelseprogram Legal basis: Section 23 a of the Danish Competition Act	1 July 2007	No
European Commission	Commission Notice on Immunity from fines and reduction of fines in cartel cases, 2006/C 298/11, published in OJ C 298/17. It replaced earlier notices from 2002 (2002/C 45/03, published in OJ C 45 of 19.2.2002, p.3) and 1996 (96/C 207/04, published in OJ C 207 of 18.07.1996)	8 December 2006 (see point 37 of the Leniency Notice)	No
Greece	Title: Leniency Programme [Decision of the Hellenic Competition Commission no. 299/V/2006, according to article 9 par. 4 of law 703/1977, as in force, on the terms and conditions governing immunity from fines or reduction of fines imposed to undertakings which contribute to the investigation of infringements of the provisions of the said law] Legal Basis: Article 9, par. 4 of law 703/1977, as in force	29 March 2006	Yes

ECN member	Name and Legal basis of the leniency programme	Entry into force of the leniency programme	Ongoing revision
Estonia	See footnote 12 of the Report		Yes
Spain	Legal basis: Competition Act 15/2007. Articles 65 and 66 regulate substantive issues and Royal Decree 261/2008 from 22 February 2008 includes procedural rules; it came into force on 28 February 2008	28 February 2008	No
Finland	Title: Leniency Programme Legal basis: Finish Act on Competition Restrictions (480/1992), incl. Amendment (318/2004).	1 May 2004	Yes
France	Title: French commercial code ("FCC") and procedural notice on leniency ("communiqué de procédure sur le programme de clémence français") Legal basis: Section IV of Article L. 464-2 of the FCC sets out the principles and outlines of the programme. This pr	15 May 2001	No
Hungary	Title: Act No. LVII. of 1996 on the Prohibition of Unfair and Restrictive Market Practices (hereinafter: Competition Act) Legal basis: Articles 78/A. and 78/B. of the Competition Act Other documents: Application fo	First programme: 15 December 2003 Second programme: 1 June 2009	No
Ireland	Title: Cartel Immunity Programme Legal basis: Notice. The Irish Competition Authority in conjunction with the Irish Director of Public Prosecutions, the Competition Authority operates the "Cartel Immunity Programme". Under this system the Director of Publ	20 December 2001	No
Italy	Title: Leniency Programme Legal basis: Comunicazione sulla non imposizione e sulla riduzione delle sanzioni ai sensi dell'articolo 15 della legge 10 ottobre 1990, n. 287. Decision of the Authority no 16472 of 15 February 2007, issued on the basis of artic	15 February 2007	No
Latvia	Title: Leniency Regulation Legal basis: Cabinet of Ministers regulations No 796 Procedures for the Calculation of Fines for the Violations referred to in Article 11, Paragraph 1 and Article 13 of the Competition Law adopted on 29 September 2008; issued ac	First Programme: 23 October 2004 Second Programme: 3 October 2008	No
Lithuania	Title: Leniency Programme (Rules on the Exemption from And Reduction of Fines for the Participants of the Prohibited Agreements, approved by the Competition Council of the Republic of Lithuania) Legal basis:	Law on Competition entered into force on 3 April 1999 The current Leniency Programme entered into force on 9 March 2008 No	No
Luxembourg	Immunité et réduction des amendes, article 19 of the law of 17 May 2004 relating to competition	30 May 2004	Yes

ECN member	Name and Legal basis of the leniency programme	Entry into force of the leniency programme	Ongoing revision
The Netherlands	Title: Richtsnoeren Clementie Legal basis: Leniency Guidelines on the non-imposition or reduction of fines under Articles 51, 56 paragraphs 1 and 4, 57, 62, 88 and 89 of the Dutch Competition Act in cartel cases	First Programme: 1 July 2002 Second Programme: 1 October 2007	No
Poland	Title: Leniency Programme (Program łagodzenia kar) Legal basis: Art. 109 of the Act of 16 February 2007 on Competition and Consumer Protection; Regulation of Council of Ministers of 26 January 2009 concerning the mode of proceeding in cases of enterprises	First Leniency Programme: 1 May 2004 Current Leniency Programme: 24 February 2009	No
Portugal	Legal basis: Law no 39/2006, of 25 August 2006 – Establishing the legal rules for immunity from and a special reduction of fines imposed for breach of the national competition rules Procedural Rules: Regulation no 214/2006, of 22 November 2006 – Procedura	November 2006	No
Romania	Title: Leniency Policy (Politica de Clementa) Legal basis: Guidelines on the conditions and criteria for applying a leniency policy on the basis of art. 51(2) of the Competition Law No 21/1996 These Guidelines were adopted by virtue of Order No 300 issued	First Leniency Programme: 16 May 2004 Current Leniency Programme: 7 September 2009	No
Slovakia	Title: Non-imposing or reducing a fine in some types of agreements restricting competition pursuant to the article 38 par. 11 and 12 of the act (NEULOŽENIE ALEBO ZNÍŽENIE POKUTY PRI NIEKTORÝCH TYPOCH DOHÔD OBMEDZUJÚCICH SÚŤAŽ PODĽA § 38 ODS. 11 A 12 ZÁKON	1 May 2001 Last amendment is in force since 1 June 2009	No
Sweden	Title: Leniency and reductions of fines Legal basis: The Swedish Competition Act (SFS 2008:579) (legislation) and the General Guidelines of the Swedish Competition Authority on reduction of fines and immunity from fines (KKVFS 2009:2) (Guidelines to be ad	First Programme: 1 August 2002 Fourth Programme: 15 October 2009	No
United Kingdom	Title: Leniency and no-action Legal basis: section 38 of the Competition Act 1998 under which the penalties guidance is published. Corporate leniency policy is contained in two documents: OFT's guidance as to the appropriate amount of a penalty (OFT423, E	21 December 2004 (current penalties guidance) 11 December 2008 (guidance note on the handling of applications)	No